Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң,
ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы

1925 чылда үнделгелиг

1954 ИЮЛЬ 22 ЧЕТВЕРГ № 146 (3083)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Область улустуң чогаадылга бажыңында (1 арын).
СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын).
Комсомолчу-аныяктар бригадазы (1 арын).
О. Лопсан.—Лекция пропагандазын калбартырынче кичээнгей салыр (2 арын).
А. Бичижик.—Эки шынарлыг түдүг дээш (2 арын).
К. Кундуп.— Колхозтуң ховузунда чаагай дүжүт өзүп үнген (2 арын).
Д. Зайцев.—Сиген кезилдезинге, силос салырынга механизастаан дериглерниг кылыр (2 арын).
Остап Длуский.— Улусчу Польшаның он чыл ою (2—3 арыннар).
ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозунда (3 арын).
Кызылга болган күш-культура байырлалы (3 арын).
С. Лопсан-Серен.—Санаторийниң ажылын экижидер (3 арын).
С. Иванов.—Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы (4 арын).
Швед шериг корабльдериниң Ленинградта келгени (4 арын).
Женева чөвүлел хуралын долгандыр (4 арын).
ГДР-ниң үерден когараан чонунга Совет Эвилелиниң дузаламчызы (4 арын).

Көдээге политик-массалыг ажылды бедик деңнелче

Бистиң областың ажылчы чоннары, бистиң улуг Төрээн чуртувустуң ажылчы чоннары-биле бир дөмей СЭКП ТК-ның июнь Пленумунуң көдээ ажыл-агыйның талазы-биле соңгаарлатынмас дайынчы сорулгаларын айтып турар доктаалын улуг көдүрлүүшкүн-биле хүлээп алганнар.

СЭКП ТК-ның Пленуму көдээ ажыл-агыйның удуртулазында четпестерни чайладырын, колхозчу массаларны, МТС болгаш совхозтарның ажылдакчыларын, көдээ ажыл-агый культураларының ылангыя тараанның дүжүттүүн бедидеринче, мал ажылының продуктулуун улгаттырарынче демиселге көдүрүп үндүрерин партия организацияларынга хүлээткен.

Тыванның көдээ ажыл-агый ишчилериниң мурнунда эң чугула болгаш харыысалгалыг сорулгалар тургустуна берген. Ол сорулгалар оолза, СЭКП ТК-ның сентябрь болгаш февраль-март база «Часкы тарылганың түннелдериниң, тарылганың ажаалдазының, дүжүт ажаап алыышкынынга белеткелдиң болгаш 1954 чылда көдээ ажыл-агый продуктуларын белеткээриниң планын күүседирин хандырар дугайында» июнь Пленумнарының шиитпирин амыдырал ыкырынга боттандырары болур. Ол сорулгаларны чедиишкиниг күүседиринге чугула үүл болза, масса чон ортузунга агитас-пропаганда ажылын оүгү хемчег-биле күштелдирери болур.

Партия организациялары көдээге политиктиг ажылдың деңнелин бедидер, политиктиг ажылды ханы соңуурган көөр дугайында могаг чок сагыш салып, партийжи, совет активтиң чонга лекция номчулгазын калбартыр, лекция пропагандазын шиитпирлиг күштелдирер хүлээлгелиглер.

Ындыг турбуже, херек кырында байдалдар-биле алырга, чамдык районнарда көдээ чон ортузунга политиктиг ажыл куду деңнелде тургустунганын, партия болгаш чазактың айтып турары хемчеглерни боттандырар херекке холбашпайн, а элээн хөй черлерде ол ажыл шуут сандаргай байдалда турарын фактылар көргүзүп турар.

Сөөлгү үеде Каа-Хем районда партия райкомунуң илеткелчилер бөлүүнүң элээн хөй кежигүннери ажылын соксатканы, а ол ышкаш политиктиг болгаш эртем билиглерин нептередир Ниитилелдиң кежигүннери эштер Бондарев, Шогжал болгаш өскелер-даа чон ортузунга лекция номчувайн турары билдинген. Ол районда «Ленинчи орук» колхозта байдал мырыңай дүвренчиг бооп турар. Ында баштаар черниң даргазы эш Иванов колхозчулар-биле могаг чок организакчы болгаш кижизидилге ажылын чорударының орнунга үүгле чагырып дужаар арганы шилип алган, а партия организациязының секретары эш Сарапулов колхозтуң ажыл-херээнче хандыкпайн, бригадаларже түннел чок шавыышкыннар кылыры-биле кызыгаарлатынып турар. Ол районнуң «Кызыл тук», «Тиилелге» болгаш «Октябрь 14 чылы» колхозтарда байдал оон дээре эвес бооп турар. Ындыг турда-ла партия райкому агитколлективтериң ажылын сегидер шиитпирлиг хемчеглерни албайн турар.

Барыын-Хемчик районда политиктиг ажыл база-ла куду деңнелде туруп турар. Райкомнуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчизи эш Седен кол кичээнгейни чоруткан беседаларның сан-түүнүүн дугайында медээлер чыырынче угландырган. Кызыл-Мажалык МТС баштайгы чартык чылда трактор ажылын үүгле 77 хуу күүсеткени, районга бо чылдың часкы тарылгазы дыка саадааны, чамдык колхозтарда күш-ажылдың сагылга-чуруму кошкак бооп турары—колхозчу массалар болгаш МТС-тиң механизаторларының ортузунга политиктиг ажылды кошкак чорудуп келгениниң түннели болуру чугаажок.

Көдээге политиктиг ажылды чедиишкиниг чорудуп болурун чамдык болур. Сөөлгү үеде СЭКП Чөөн-Хемчик райкомунуң илеткелчилер бөлүү болгаш политиктиг болгаш эртем билиглер нептередир Ниитилелдиң район салбыры ажыл-чорудулгазын элээн экижиткен. Политиктиг темаларга илеткелдерни СЭКП райкомунуң илеткелчилери эштер В. Доржу, Т. Биче-оол, Одан-оол, Белекей олар, көдээ ажыл-агыйның чаартыкчыларының ажылының мурнакчы аргаларының дугайында лекцияларны агрономнар эштер Горшков биле Кононова, зоотехниктер эштер Белчит биле Морозов олар номчуп турарлар.

Эрзин районда «Сталинчы орук» колхозта партия организациязының агитаторлары агитация ажылын калбартыр талазы-биле чамдык чедиишкиннерлиг болган. Ында агитколлективтиң кежигүннери көдээ ажыл-агыйны улам ыңай хөгжүдер талазы-биле шиитпирлерин күүседир дугайында сорулгаларны колхозчуларга доктаамал тайылбырлап, артельдиң кежигүннерин кызымаккай күш-ажылче мобилизастап турарлар. Политиктиг ажылды шын организастааны херек кырында түннелди берген, колхоз часкы тарылганы май 8-те дооскан, ам бригадаларда Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезинге киржир эрге дээш социалистиг чарыш калбарып турар.

Партия болгаш чазактың салып турар сорулгаларын чедиишкиниг күүседири партия организациялары политиктиг ажылды колхозтарга, совхозтарга, МТС-терге чедиишкиниг калбартып чорударындан хамааржыр. Агитация болгаш пропаганда ажылы чедингир болзун дээр болза, ону бүгү көдээ ажыл-агый ишчилерин хаара тудуп турар кылдыр бедик деңнелге тургузары болур. Ам политик-массалыг ажылдың кол угланыышкыны мал чемнерин белеткээринче, дүжүт ажаап алыышкынынга болгаш көдээ ажыл-агый продуктуларының белеткелдеринче салдынар ужурлуг.

Партия организацияларының масса ортузунга могаг чок ажылы колхозчуларның, МТС болгаш совхозтарның ажылдакчыларының күш-ажылының сагылга-чурумун быжыглаар болгаш ооң бүдүрүкчүлүүн көдүрер, а ол чорук тарылга ажаалдазын үлегерлиг чорудар, мал чемин четчир санныгны белеткээр, дүжүттү кыска хуусаада чидириг чок ажаап алыр, күрүнеге тараа болгаш көдээ ажыл-агыйның өске-даа продуктуларының дужаалгазын күүседир хемчеглерни хандырар ужурлуг.

Амгы үе болза, малга быжыг чем суурну белеткээриниң шиитпирлиг үезин. Ынчангаш сиген белеткелинде колхозчуларның, совхозтар болгаш МТС-терниң күш-ажылын шын организастаар херек. Агитация ажылын мал чемин белеткеп турар черлерже, хову турлагларынче чоокшуладыры — партия организацияларының хүлээлгезин.

Бо чылдың октябрь айда бистин областың ажылчы чоннары ССРЭ-ниң составынга киргениниң он чыл болганын демдеглээр. Аңаа ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунуң талазы-биле улуг чедиишкиннерлиг ужуражыр дээш партия организациялары политиктиг ажылды бедик деңнелге тургузар ужулуг.

Область улустуң чогаадылга бажыңында

Область улустуң чогаадылга бажыңы композиторларның чаа чогаатканаялгаларын чугаалажып көөрүн организастаан.

Аңаа аялгаларны хүлээп алыр комиссиядан аңгыда парлалга, радио, театр ажылдакчылары болгаш композиторлар киришкеннер. Ырыларның сөзүнүң болгаш аялгазының авторлары база киржип турган.

Чогаалчылар С. Сюрюн-оолдуң «Үделге», С. Тамбаның «Чоннуң үнү», «Колхозчу кожамык», В. Очур-оолдуң «Чоннуң ынак чоргаарлары» деп шүлүктеринге чогаатканы композитор А. Лаптаңның база Ф. Кара-оолдуң «Күзел» деп шүлүүнге композитор Ш. Бюрбээниң чогаатканы аялгаларын комиссия хүлээп алган. Ук аялгаларны чоокку хүннерде радиога дамчыдар болгаш концерт репертуарынга киирер.

Совет Эвилелинде

Бышкан билигниң аттестады-биле заводче

ДНЕПРОДЗЕРЖИНСК. Владимир Илларионов ортумак школаны дооскан соонда токарь болур мен деп шиитпирлеп алган. Ол ортумак школаны дооскаш, «Правда» солун аттыг вагон тудуунуң заводунга ажылдаары-биле чоруй барган. Школага өөренип тургаш шингээдип алган эки билиглер аныяк ажылчыга чаа тускай профессияны дүрген шингээдип алыр арганы берген. Металлды дүрген кезериниң аргаларын 1950 чылда Илларионов бүдүрүлгеге бир дугаарында шингээдип алган болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн ийи катап бедиткен. Бешки беш чылдың үш чартык чылдарының тургузунда ол 6 чылдарның нормаларын күүсеткен.

Бүдүрүлгеге ажылдавышаан тургаш Илларионов бо чылын Днепродзержинскиниң Арсеничем аттыг кежээки металлургия институдун доозуп алган. Июль 16-да ооң кады ажылдап турар эш-өөрлери инженерниң дипломун чедип алган дугайында аңаа байыр чедирген. Завод директорунуң дужаалы-биле аныяк инженер бир цехтиң начальнигиниң оралакчызынга томуйлаткан.

Днепродзержинскиниң бүдүрүлгелеринге сөөлгү чылдың иштинде бышкан билигниң аттестаттарын туткулаан 200 хире кижи кээп киргилээн.

(СЭТА).

Гоголь дугайында кино чурук

ЛЕНИНГРАД. Эртем нептередир кино-чуруктарның Ленинград студиязы «Гоголь — Николаевчи Росиязының сойгалакчызы» деп дөрт кезектерлиг чаа кино-чурукту кылып үндүргеи.

Эрги шагның сиилилгелери болгаш чуруктары императоржу Петербургту көргүзүп турар. Гениальдыг чогаалчы Н. Гоголь дашты каас чагырыкчы ызыгууртаннарның сагышсеткил талазы-биле сандаргай чоруун көрген. Гоголь болза, өске Петербургта — күш-ажылчы улустуң хоорайын, эрге-шөлээ чоктарның болгаш үлүг-хуу чоктарның хоорайын билип база ынакшып чораан. Акакий Анакиевич деп дүжүметке базындырып дорамчылаткан «бичии» кижиниң дугайын чугаалап турар «Шинелче» деп чогаалдың чуруктары кинога көстүп келир. ССРЭ-ниң М. Горький аттыг академиктиг уран-чечен театрының база А. С. Пушкин аттыг академиктиг шин театрының артистериниң ойнап күүсеткени «Ревизор» болгаш «Өлүг сүнезиннер» деп шиилерден көжегелерни кино-чурукта көргүскен. Ленинградта Гоголь кудумчузун, улуг чогаалчының чурттап турганы Римде тураскаал самбыралыг бажыңны кинода көргүзүп база орус чогаалчыларның бүдүн салгалының чогаадылгазынга аажок улуг саалдарны көргүскен. Гогольдуң чогаалдарын калбаа-биле парлап үндүрүп турарының дугайын кино чугаалап турар.

(СЭТА).

Далайжыларның күш-ажыл талазы-биле шылгаралы

ВЛАДИВОСТОК. Камчатканың чөөн болгаш барыын эриктериниң бүдүрүлгелериниден белен балык продуктуларны сөөртүп дажыглаары-биле ССРЭ-ниң Шериг-Далай Флодунуң хүнүнге таварыштыр күш-ажылчы ээлчегде туруп алган далайжылары агаар бойдустуң чежеде нарын бергедээшкиниг байдалы турзажок, олар дайынчы сорук кириишкиниг ажылдап турарлар. Күштүг далай шуурганнары үргүлчү таваржып, далайларны туман бүргейап турза-даа, оларның хүлээлгезин күүседиринге ол шаптык болуп шыдавайн турар. Езулуг маадыржы болгаш кызымак күш-ажылчы чоруктуң үлегер чижээн чоокта чаа «Сучан» пароходтуң экипажы көргүскен.

Барыын Камчатканың балык комбинаттарының бирээзинден дузап каан кет болгаш горбуша балыктарны хүлээп алгаш, «Сучан» пароходтуң турган черинче кел чораан балык сөөртүр далай хемези улуг чалгыышкынга таварышкаш, орук ара сугже дүжүп эгелээн. «Сучанның» капитанының үшкү дузалакчызы Гаркушка баштаткан матростар Каверников, Коробков, Карнауков олар ол үнелиг чүүктү камгалап алыры-биле чеде берген. Олар барган дораан-на сугже дүжүп кирип чыткан хеменің кырынче маңнажып үне бергеш, чүүктүг четкилерни дүвү далаш-биле үндүр тырттып эгелээн. Беш балдыг күштүг хат, улуг чалгыглар мөөреп турза-даа, доштут сутта курлакка чедир кирип туруп алгаш эрестиг-дидим матростар ол үнелиг чүүктү шуптузун чидириг чок үндүрүп дажыглааш суднозунуң кырынга үндүре берген. Ол дүжүп кирип чыткан улуг хеменің иштинге чораан шупту балыкты чаңгыс-ла шактың дургузунда камгалап апкан.

«Сучан» пароход ол камгалап алган чүүгүн Владивостокка сөөртүп чедиргеш, Сибирьниң үлетпүрлүг хоорайларының ажылчы чоннарыга чорудуп бээри-биле Чуркин мугулдурнуң демир орук станциязынга дужаап берген.

(СЭТА).

Улустар аразының харылзааларында дүшкүүрлүг чорукту чавырылдырары дээш

Июль 16-да Москвага улустар аразының харылзааларынга дүшкүүрлүг чорукту чавырылдырары дээш тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Берлинге болган онза сессиязының база Стокгольмга болган делегей конференциязының киржикчилери-биле найыслалдың хөй-ниитизиниң ужуражыышкыны болган.

Политиктиг болгаш эртем билиглер нептередир талазы-биле Бүгү-эвилелдиң ниитилелиниң төп лекторийиниң улуг залын фабрикаларның болгаш заводтарның, хөй-ниити организацияларының коллективтериниң муң ажыг төлээлекчилери, эртемниң, литератураның болгаш уран-чүүлдүң ажылдакчылары долдур олурупканнар. Залга янзы-бүрү чурттарның сураглыг хөй-ниити ажылдакчылары, тайбың болгаш улустарның найыралы дээш, улустар аразының харылзааларынга дүшкүүрлүг чорукту чавырылдырар дээш идепкейлиг демиселчилер келген турган.

Кежээни ажытпышаан, тайбың камгалалының Совет комитединиң даргазы Н. С. Тихонов улустарның тайбыңче чүткүлү улуг күш апаргаи деп демдеглээн. Чоннуң эң-не хөй-хөй калбак кезектери тайбыңны идепкейлиг камгалаарының оруунче кирип, улустар аразының харылзааларында дүшкүүрлүг чорукту чидиглендиреринге удурланып турар. Дедегейниң бөдүүн кижилери чоокта чаа Берлинге болуп эрткен тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң онза сессиязының болгаш Стокгольмга улустар аразының харылзааларында болган делегей конференциязының дүшкүүрлүг чорукту чавырылдырары дээш шиитпирлерин изии-биле деткээннер.

Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң секретары, «Улустар аразында тайбыңны быжыглаары дээш» делегейниң Сталинчы шанналының лауреады Изабелла Блюм улуг чугаа кылган. Ол улустар аразының харылзааларында дүшкүүрлүг чорукту чавырылдырары дээш тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Берлинге болган онза сессиязының база Стокгольмга болган делегей конференциязының киржикчилери-биле Москваның хөй-ниитизиниң ужуражыышкыны бүгү чурттарның улустарының улустар аразында дүшкүүрлүг чорукту чавырылдырары дээш демиселге өзүп турар найыралдыг харылзааларының херечизи болган.

(СЭТА).

ВОРОНЕЖ ОБЛАСТЬ. Гремяченский районнуң Будённый аттыг колхозунда 60 гектар черге картофельди дөрбелчиң-уяланчак арга-биле олуртып тараан. Дөрбелчинней үнүп келген картофельдиң одуруглар аразын механизация күжү-биле ажылдап кылыр арганы берип турар.

ЧУРУКТА: Будённый аттыг колхозта картофельдиң одуруглар аразын ажылдап кылып турары.

Фото **А. Зенкинин.**

СЭТА-ның пресслишези.

780 тонна сиген

Улуг-Хемде Ленин аттыг колхозтуң сигенчилери июль 4-тен эгелээш 90 ажыг гектарны кезип, 780 тонна сигенни бөлүп, 9 улуг сарааттарны тургускаш, бүрүн кажаалап алганнар.

Сиген ажылында эштер Хувартаа, Базыр-оол, Мамай-оол, Сюктермаа олар үлүг нормазын 130—150 хуу күүседип, кызымаккай ажылдап турар.

Сигенчилер ортузунга агитас-массалыг ажылдарны, агитхуудустарны доктаамал үндүрерин эш Майгын-оол эки организастап турары-биле кады 8 удаа солун номчулгазын чоруткан. Сигенни чогуур өйүнде, чидириг чокка, эки шынарлыг ажаап алыр дугайында беседаны, лекцияны эш Сагаяков сигенчилер ортузунга үргүлчү чорудуп турар.

Сиген кезилдезинде комсомолчулар

Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук» колхозта комсомол организациязы колхозка мал чеми белеткээри-биле аныяктарның бир бригадазын тургускан.

Дагыр-Шемиде комсомолчу Саанчыкка баштаткан бригада 7 ай 8-те сиген кезилдезинче кирипкен. Баштайгы хүнде 30 га черниң сигенин кескеш, 6 сараат тургускан. Бригадада комсомолчу эштер Х. М. Момай, Долба, Кокмаа олар сиген кезилдезинге эң-не идепкейлиг ажылдап турарлар.

Комсомол-аныяктар бригадазы

Таңды районнуң колхозтары сөөлгү чылдарда чазын үүгле чажып тарыыр, а аңдарылганы чайын болгаш күзүн бүрүн белеткеп алырынга шуут-ла чаңчыккан. Ол болза, районнуң машина-трактор станцияларының механизаторлары-биле колхозчу тараажыларның чаңгыс эп-сеткилдиг күш-ажылының чедиишкиннери болур.

Келир чылдың дүжүдүнге белеткел бо чылын районда база-ла багай эвес боттанып турар. Партияның болгаш чазактың кыйгырыын өзугаар дүжүттү бедидер, чаа-чаа шөлдерни улам хөй-биле шингээдип алыр ол чугула болгаш харыысалгалыг сорулганы күүседиринче районнуң аныяк өскени патриотчу күш-ажылын илередип турар. Бо талазы-биле комсомолчуларның болгаш аныяктарның дөрт бригадалары аразында социалистиг чарыштың керээзин солушкан ажылдап турар.

Районда комсомол-аныяктар бригадаларының социалистиг чарыжының түннелин ВЛКСМ райкому бо аразында ийи удаа үндүрген. Сөөлгү түннелден алгаш көөрге, дөрт бригадаларның тиилекчизи Петр Ермолаевтин болган. Ол бригада 300 га чайгы чер аңдарар онаалданы 694 га кылдыр, а 400 га кур болгаш куруккан черлер шингээдип алыр дээнин 493 га чедир аңдарган. Социалистиг чарыштың ийги черин ээлээн Василий Рыженковтуң бригадазы чайгы чер аңдарылгазының планын 106,7 хуу, кур болгаш куруккан черлер шингээдип алыр сорулгазын 166 хуу күүсеткен.

Таңдының комсомол райкомунуң бригадалар аразында шилчиир кызыл тугун П. Ермолаевтиң бригадазы ам ийи удаа улаштыр ээлеп келген. Ол бригаданың дүжүдүзы амгы үеде область безин сураглыг болган. Социалистиг чарыштың калбартыр, мурнакчы дуржулгазын нептередир талазы-биле ажылды комсомолдуң район комитеди болгаш ооң эге организациялары улам күштелдирип турар.

ОБЛАСТЫҢ РАЙОННАРЫНДА МАЛ ЧЕМНЕРИНИҢ БЕЛЕТКЕЛИНИҢ ЧОРУП ТУРАРЫНЫҢ МЕДЕЭЗИ

(1954 ч. июль 20-де хуу-биле).

Районнар аттары	Сиген белеткелде	Удаа сеңмиктиг
1. Каа-Хем	11,3	29,2
2. Таңды	3,7	13,8
3. Улуг-Хем	3,6	34,1
4. Бии-Хем	3,3	13,3
5. Өвүр	2,8	10,3
6. Кызыл	2,5	—
7. Эрзин	2,3	—
8. Чаа-Хөл	2,1	22,5
9. Сүт-Хөл	1,5	—
10. Тожу	1,4	24,1
11. Чөөн-Хемчик	1,3	12,8
12. Барыын-Хемчик	1,1	19,8
13. Тес-Хем	0,8	10,0
14. Бай-Тайга	0,2	6,6

Лекция пропагандазын калбартырынче кичээнгей салыр

Сүт-Хөл районда политиктиг болгаш эртем билиглер нептередир Бүгү-эвилел ниитилелиниң салбыры 1954 чылдың баштайгы чартыында ажылчы чон ортузунга лекция пропагандазын калбартыр талазы-биле чамдык хемчеглерни боттандырып келген. Салбырда 24 кежигүннер бар. Оларның иштинден идепкейлиг ажылдап турар 12 кежигүннер 78 черге лекцияларны номчаннар. Номчутунган лекцияларның темалары көдээ ажыл-агый, делегей байдалының, ниити билиглерниң айтырыгларынче угланып турган.

Чон ортузунга лекция номчулгазын идепкейлиг чорудуп турар эштерни демдеглезе чогуур. Чижээлээрге, СЭКП райкомунуң секретары эш Кюрю, аныяк лекторлар О. Даваа, Д. Шалдыг болгаш өскелер-даа лекцияларны бедик деңнелге, элээн хөйну номчаннар.

Ниитилелдиң район салбырының болгаш СЭКП райкомунуң илеткелчилер бөлүүнүң каттышкан хуралы чоокта чаа болуп эрткен. Анаа районда лекция пропагандазының чоруп турарының дугайында айтырыгны чугаалашкан. Чон ортузунга таныдылга ажылында улуг четпестер барын хуралдың киржикчилери илеткеннер. Ниитилелдиң чамдык кежигүннери болгаш районнуң удуртукчу ажылдакчылары чон ортузунга лекция номчувайн турарлар. Ниитилелдиң кежигүннери эштер Седен, Кечил-оол, С. Лопсан, Глухов болгаш Новиков олар чартык чыл иштинде лекция номчулгазынга барык киришпээннер.

Партия чырыдыышкынының системазында өөредилге чылы ам доозулган. Ынчангаш чон ортузунга лекция номчулгазы улам күштелир ужурлуг. СЭКП ТК-ның сентябрь болгаш февраль—март база чоокта эрткен июнь Пленумнарының шиитпирлеринге холбашкан лекцияларның номчулгазын калбартыры ниитилелдиң район салбырының дайынчы сорулгазы болуп турар.

Номчутунуп турар лекцияларның деңнелин бедидери, оларны районда, колхозта болгаш бүдүрүлгеде бар чижектер биле байыдып четчелээри база чугула сорулгаларның бирээзи болуп турар. Бир чугула чүве болза, чүгле белен лекцияларны номчуурукбиле кызыгаарлатынмайн, ниитилел кежигүннери лекцияларны чогаадып турганы болур. Олче ниитилелдиң район салбыры база улуг кичээнгей салыр ужурлуг.

О. ЛОПСАН.

Эки шынарлыг тудуг дээш

Колхозчу бүрүзүн культурлуг, чылыг, чаагай бажыңнарже шилчидер ажылды Тес-Хем районда Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артели организастыг чорудуп турар.

Колхоз бо чылын чуртталганың 30 бажыңнарын тудар планын октябрь бирээге чедир күүседири-биле 22 бажыңнарның тудуун доозуң турар. Тудугну үзүктел чокка чорудары-биле 2 муң ажыг кубометр тудуг ыяжын тудуг шөлүнде белеткээн.

Тудутга күш-ажылды организастаарын тудуг бригадазының бригадири эш Адыяа эки чорудуп, бажыңнары эки шынарлыг тудуп турар. Тудуг ажылында 10 колхозчу хереэженнер идепкейлиг киржип турар. Чижээ, Мандалбаа, Күнзеңмаа олар тудуг талазы-биле мергежилин бедидип, мурнакчыларның одуруунда санадып турарлар.

Тудугжулар чүгле чуртталга бажыңнарын тудуп кылыры-биле кызыгаарланмайн, харын бажыңның иштики херекселдери — стол, сандай болгаш өске-даа чүүлдерни база кылып турар. Ынчангаш чаа бажыңнарда шилчээн колхозчулар өгнүң херекселдерин бажыңнарже киирбейн, харын стол, сандайлыг, шкафтарлыг, демир оруннарлыг болуп турар. Чижээ, коммунист эш И. Шойдактың бажыңы культурлуг, ында стол, сандай, шкаф, дааранар болгаш ырлаар хааржактар, демир оруннар, радио, соңга карааңда янзы-бүрү тарымал чечектер бар болгаш бажыңның даштында ыяштарны база ногаа культураларын тарып олурткан.

Колхозчуларны өглерден бажыңнарже шалыпкын киирер дээш боттарының күш-ажылчы салыышкынын киирип турар тудугжуларның саны көвүдеп турар. Тудугда Араллдин, Девий-оол, Кончай олар үлуг нормазын доктаамал ажыр күүседип, өскелерге үлегерин көргүзүп турар.

Тудугжулар ортузунга партийжи-политиктиг болгаш партийжи-организастыг ажылдарны колхозта партия эге организациязы (секретары эш Кеский-оол) доктаамал чорудуп турар.

Колхозта чуртталга бажыңнарының тудуушкуну шалыпкын чоруп турары-биле чергелештир тудуг ажылында чамдык четпестерни илередири чугула. Колхозтуң баштаар чери болгаш тудуг бригадазы кыштагларга улуг болгаш чаш малдар кажааларын тудар ажылды чедир үнелевейн турар. Ооң уламында хойнуң 4, анай, хураганнарның 2, бызааларның 2 кажаалары мынчага чедир туттунмаан. Малды чылыг кажаалар-биле хандырбайн турган, ооң баш санын өстүрери болгаш продуктулуун бедидери болдунмас деп чүвени практика көргүзүп турда-ла колхоз баштаар чери, ында партия организациязы херекке албайн турары шын эвес.

Чүгле колхоз төвүнге чуртталга бажыңнарын тудары-биле кызыгаарлатынмайн, харын бирги ээлчегде кыштагларда малчыннар чурттаар бажыңнарның тудуун дүргедириниң тудугжуларның күжүн эвилелдээри эргежок чугула.

А. БИЧИЖИК.

МИНСК ХООРАЙДА

Белорус республиканың найыслалы Минскиниң немец фашистиг эжелекчилерден хосталган хүнүнден бээр он чылдарының дургузунда хоорайда муң-муң бажыңнар туттунган, чүс ажыг чаа кудумчулар немешкен. Чүгле 1953 чылда чуртталга болгаш культура-амыдыралдың бажыңнарын тударынга база хоорайның чаагайжыдылгазынга 297 миллион рубль чарыгдатынган.

Чурукта: Минскиниң демир оруунуң демир-орукчуларынга Привокзал шөлүнде хөй квартиралыг чуртталга бажыңнары.

Фото **М. Миковичинин.** СЭТА-ның пресслишези.

Колхозтуң ховузунда чаагай дүжүт өзүп үнген

Каа-Хем районнуң «Кызыл тук» колхозунуң тараа ховузунда чаагай дүжүт өзүп үнген. Колхоз баштаар чериниң чаа даргазы эш И. Целищевтиң удуртулгазы-биле колхозчулар тараа, ногаа шөлдеринге тывылган бок үнүштерни чайладырының хемчеглерин алган.

Колхозчулар 590 гектар кызыл-тастың, 130 гектар суланың, 6,39 гектар картофельдиң, 12 гектар турнепстиң 6 гектарының, 1,54 гектар бахчаның бок үнүштерин бүрүнү-биле аштап арыглаан. Оон өске тараларда бок үнүштер чок. Ооң соонда тараа улам эки өзүп үнген. Бир талазында амгы үеде агаар-бойдустуң таарымчалыг байдалы тараа үнүжүнге база дузалыг болган.

Турнепс деп мал чеми культура саар инектерге тергиин сүүзүнүг чем болур. Ооң-биле инектерни азырааргa оларның сүткүрү улгадыр. Ол чугула мал чемин камгалалдыг өстүрер ужурлуг, 12 гектар турнепске хеп-хенертен хоралыг маңгыс курттар тывылган турган. Колхозчулар «дустт» биле хүлдү холаащ, оларның кырынче чажыпкан соонда, ол курттар шуут узуткатынган, ынчангаш турнепсти хоралыг курттардан камгалап алган. Моон соңгаар-даа тараа, ногаа культураларын ажаап алгыжеге чедир оларны янзы-бүрү хоралакчылардан камгалаары эң чугула сорулга болур.

Ам удавас дүжүт ажаап алыышкыны эгелээр. Чаагай дүжүттү дүрген болгаш чидириг чокка ажаап алыр төлээде, аңаа белеткелди чогуур үезинде доозары оныза негетинип турар. Ам үеде «Кызыл тук» колхоз дүжүт ажаап алыышкынынга белеткелди дыка четпес чорудуп турар. Колхозтуң тараазын МТС ажаап бээр керээ хүлээлгелиг болганда, бисте кылыр ажыл эвээш, тараа урар складтарны септеп, арыглап алза ол-ла ыйнаан дээр хөөннер илереп турар, ол шын эвес. Колхоз баштаар чери шаңнарны, тараа кургадыр черни, складтарны, шоодайларны септеп алырының хемчеглерин дүрген чорудар херек. Клейтон, триер, сортировка дээн ышкаш чүүлдерни база белен тургузар ужурлуг. Тыртар дириг күштериниң дериг-херекселдери болгаш ооң-даа өске чүүлдер — ниитири-биле белеткетинген турар болза, тараа ажаап алыышкынын чедиишкиннiг чорударынга улуг дузалыг болур.

К. КУНДУП.

Колхозта чугайжы звено

Улуг-Хем районнуң Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчузу эш Т. Севээлейге баштаткан 5 кижи киржикчилиг чугай өртедир звено кыска хуусааның иштинде бодунуң төрээн колхозунга 11 тонна чугайны өртедип белеткээш, Шагаан-арыг МТС-ке, СЭКП Улуг-Хөм райкомунга артыкшылдыг 10 тонна чугайны саткаш, колхозунга 10 муң рубльдиң орулгазын киирген.

Звенода эштер Т. Дагбалаар, Дунгар-оол олар хүнде ажыл-нормазын 140—160 хуу күүседип турарлар. Звено ам Баян-Кол тайгазында колхозтуң дилер ыяш материалын белеткээринче ажылдап киирипкеннер.

М. БАГАЛДАЙ.

Сиген кезилдезинге, силос салырынга механизастаан дериглерни кылыр

Бистиң областың колхозтары бо чылын эрткен чылга бодааргa сигенни ийи катап, силос салыышкынын 3,6 катап хөйну белеткээр улуг сорулганы салып алган ажылдап турарлар.

Машина-трактор станциялары бо чылын колхозтарга 40.000 гектар сигенни кезип, 27.350 гектар черниң сигенин бөлүп, сарааттап бээр болгаш 15.000 тонна силосту салыр сорулгалыг.

Ам областың мурнакчы МТС-тери сиген кезилдезинге болгаш силос салыышкынынче чогуур өйүнде кирип турарлар. Чижээ, Балгазын МТС Танды районнуң «Революцияның чалбыыжы» биле Жданов аттыг колхозтарынга мал чемнерин белеткеп бээр хүлээлгелиг. Ол колхозтарның сиген шөлдеринде боду чоруп сиген кестирер үш, тракторнуң сиген кезер 9 кожулда машиналары, тракторнуң дөрт дырбааштары, сиген хөпээннээр болгаш сарааттаар 8 машиналар ажылдап турар. Бо чылын МТС ол колхозтарга 1000 тонна силосту белеткеп бээр. Силос оңгарларын универсальдыг буга казыкчылары-биле казып турар. Силосту кылырынга МТС-тиң болгаш колхозтуң автомашиназы ажылдап, силостаар сигенни машинага чүдүреринге болгаш дүжүреринге сиген сарааттаар машинаны база ажыглаар. Ажылды ийи ээлчег-биле чорудуп турар.

МТС-тиң дирекция чери биле колхоз баштаар чери сиген кезилдезин болгаш силос салыышкынын кыска хуусаада бедик бүдүрүкчүлүг чорудары-биле тускай хемчеглерни алган. Ол хемчеглерде: «ДТ—54» азы НАТИ деп трактор-биле 75—80 центнер сигенни харугда сөөртүр херекселди кылырын көрген. Ол ышкаш кышкы мал кыштагларынче болгаш фермаларже мал чемнерин күскү үеде сөөртүп чедирер сорулга-биле сарааттарны трактор-биле сөөртүр кылдыр таарыштыр кылып турар.

Сарыг-Сеп МТС-те Ульян Рукавициниң мурнакчы трактор бригадазы эрткен чылын «Большевик» колхозка 300 ажыг гектар сигенни кезип ажаар турган ыракта ажыр күүсеткен. Бо чылын 600 гектар сигенни кезип, сарааттап бээри-биле хүлээлге алгаш, бодунуң сөзүнге ээ болуп, ХТЗ—7 деп трактор-биле 8 гектарны кезер нормазын хүн бүрүде 14—15 гектар кылдыр күүседип турар. Ам 300 ажыг гектарны кескен. Тракторларны болгаш сиген бөлер машиналарны бүдүрүкчүлүг ажыглаарынга трактор бригадазы кол кичээнгейни салып турар.

Сарыг-Сеп МТС бүгү техниказын сиген кезилдезинге ам-даа четче ажыглавайн турар. Ол МТС-те тракторнуң ийи скрепер деп машина-биле силос оңгарларын амдыгаа чедир каспайн турарын айтыры чугула. Тракторнуң скрепер деп чер казар машиназы 35—40 кижиниң хүнде казар 100—125 тонна силос кирар черни бир ээлчегде казып кааптар болгаш силосту кылган соонда ооң кырын довурак-биле базырарын кыска хуусаада чорудар аргалыг. Ындыг бүдүрүкчүлүг машиналарны өскедаа МТС-тер сиген кезилдезинче бүрүн ажыглавайн турары шын эвес. Ол ышкаш бүгү МТС-тер силос оңгарын казарынга тракторнуң бульдозер азы «С—80» деп тракторнуң черни казып, дескилээр машиназын калбаа-биле ажыглаары чугула. Сиген кезилдези-биле ооң сарааттаарының аразын узатпас төлээде сиген сарааттаар херекселдерни МТС-тениң инженер-техниктиг ажылдакчылары бөдүүн арга-биле кылып алырынче ам-даа сагыш салбайн турар.

МТС-тениң тускай эртемниглери, колхозтарның баштаар черлери, ында малга чемнер белеткелиниң бригадалары МТС-тиң техниказы-биле сиген ажаап алырындан аңгыда аътты болгаш холдуң херекселдериниң күжү-биле сигенни кезер, бөлер, сарааттаар ажылды организастаар херек. Сигенни бөлүп сарааттаарынга аътты сиген бөле тыртырар бөдүүн волокушаларын калбаа-биле ажыглаары эң чугула. Ол волокуша 12 колхозчуларның күжүн солуп болур. Ол ышкаш сигенни сарааттаарынга кижи күжүн эвээжедири-биле сараат кырынче сигенни үндүр тыртырар херекселди колхоз бүрүзүнге кылыры чугула.

Д. ЗАЙЦЕВ.

Септелге ажылын күштелдирер

ШАГААН-АРЫГ. **(Телефонбиле).** Улуг-Хем районда машина-трактор станциязы июль 12-де чедир «Сталинец—4» деп комбайндан 14-түү, «Сталинец—6» деп комбайнны чүгле 5-ти септеп алган. Үш комбайннар ам-даа септетинмээн.

МТС-тиң кол механиги эш Баконинден,—тараа бастырар база боду октап кезер машиналарны септээн силер бе? — деп айтырарга: — чок, деп харыылаан. Оон ыңай:

— Бо чылын чеже машиналар-биле тараа бастырар силер?

— Билбес мен, та кайыларын ажыглаар чүве. Ол дугайында директор меңээ чүү-даа чугаалаваан.

— 1953 чылда силерге боду октап кезер машиналар база турган болгай, оларны кажан септээр силер?

— Директор чүү-даа чугаалаваан-дыр ийин. Чүү-даа болза, тарааны кестирип, сарааттап алганда ам септээр чадавас.

Сиген кезилдезинге МТС кошкак киржип турар хирезинде, дүжүт ажаап алыышкынына белеткелди багай чорудуп турарын эш Баконинниң харыылары херечилеп турар. СЭКП Улуг-Хем райкому болгаш райкүүском илерээн четпестерни дарый узуткаар, септелгени бедик шынарлыг дүрген доозарынга удуртулганы күштелдирери чугула.

Улусчу Польшаның он чыл ою

*

Остап ДЛУСКИЙ,
Польшаның каттышкан ажылчын партиязының Төп Комитединиң кежигүнү

* * *

Совет Армияның тиилелгелериниң түңнелинде Польшаны гитлержи эжелекчилерден хостап эгелээн үеден бээр бөгүн, 1954 чылдың июль 22-де он чыл болуп турар. Тугу өлүм чок алдар-биле бүргетинген улуг хостакчы армия-биле кады польша черже Польшаның катап төрүтүнген Шериниң маадырлыг отрядтары база киришкен. Польшаның төөгүзүнде бир-ле дугаарында улусчу чазак тургустунган ол алдарлыг хүн, улуг национал байырлал—Польшаның катап төрүтүнгениниң Хүнү апарган.

Бир салгалдың амыдыралының дургузунда бистиң улузувуска хамаарышпас чорукту ийи удаа эгидип берген улуг совет улуска польша улус кызыгаар чок өөрүп четиргенин илередип турар.

Капиталистениң болгаш помещиктериниң эрге-чагыргазын дүжүрген база пролетариаттың диктатуразын, Советтериниң эрге-чагыргазын доктаадып турган Россияга Октябрьның социалистиг Улуг революциязы Польшаның хамаарышпас чоруун бир-ле дугаарында чарлаан болгаш хамаарышпас польша күрүнениң тыптып келириниге таарымчалыг байдалдарны тургускан. Ынчалзадаа ынчан польша ажылчын аңгы Польшага улустуң эрге-чагыргазын быжыглап шыдаваан. Империалистиг күштериниң деткимчези-биле эрге-чагырганы польша буржуазия эжелеп алган.

Делегейниң ийиги дайынынга Совет Армияның герман фашизмин ашкан тиилелгелериниң соонда болуушкуннар бир янзы хөгжээн. Бо удаада польша улус болдунуң мурнундагы төөгүзүнден дуржулгаларны өөренип көрген. Совет Армияның төөгүлүг тиилелгелериниң ачызында польша улус ажылчын аңгының удуртулгазы-биле помещиктериниң болгаш капиталистерниң тергиндээшкинин дүжүргеш, ажылчыннарның болгаш таараачыннарның эвилелинге даянган улусчу демократияның күрүнезин тургузуп, чаа хостуг амыдыралдың тургузуушкунунуң оруунда киришкен.

«Бистиң улусчу революциявысты Октябрьның социалистиг Улуг революциязы база социалистиг күрүнениң тиилелгелиг, хостакчы армиязының бистиң чуртувусту хостаанының биске хемчээтинмес чугула фактызы төөгү талазы-биле белеткээн...» деп Польшаның каттышкан ажылчын партиязының II съездизинге эш Берут чугаалаан.

Улусчу Польшаның тыптып келген үезинден бээр үгле он чыл эрткен. Ынчалза-даа ол кыска үениң дургузунда Польшаның ажылчы чоннары реакцияның күштеринге удур шудургу болгаш шиитпирлиг демиселге чурттуң дүрзү-хевирин мырыңай өскерткен политиканың, экономиканың болгаш культураның ханы чаартылгаларын кылган. Польша хожудангай, даштыкы капиталга мөлчүтүрген чурт болуп турганындан чангыс он чылдарның дургузунда Европаның мурнакчы чурттарының бирээзи болу берген. Ол дээрге, дайын сөөлүндеги Европаның амыдыралынга эң чугула болгаш эң-не хаара тудукчу болуушкуннарның бирээзи болганы чигзиниг чок. Чаа Польша улус демократиязының өске-даа чурттары ышкаш мурнунда экономика талазы-биле хожудангай чораан чурттарның бүгү талалыг хөгжүлдезиниң мынчага чедир көстүп көрбээн аргаларның дириг, тодаргай чижектери болуп турар.

Помещик буржуаз Польша чогум үү болуп турганыл?

Дайын мурнундагы Польшага ажылчыннарның, тараачыннарның, күш-ажылчы интеллигенцияның кайы-хире элгедеп, түрегдеп, чединместеп, мөлчүдүп болгаш дарладып чораанының тодаргай барымдаалары Стефан Жеромскийниң, Ванда Василевскаяның, Леон Кручковскийниң, Ялю Курективиң болгаш өске-даа чогаалчыларның чогаалдарында бердинген. Ажылчы чоннарның дыңналып көрбээн хоозураашкынының дугайын херечилеп турар документилер—«Тараачыннарның бижиглели» биле «Ажыл чоктарның бижиглели» база ол үеден өрткан.

Дайын мурнундагы польша көдээге, «артыктар» деп адатырган сес миллион кижи турган. Хоорайларга ажыл чокталыышкыны хоочун аарыг болуп нептереп турган. Чамдык уездилерге ажылчыннарның болгаш тараачыннарның уругларының өлүр чоруу 70 хуу чедип турган. Өске черлерден хлеб тып чиир дээш барык ийи миллион кижи Польшаны каргаш чоруурунга албадатырган.

Польшага бижик билбес чорук массалыг болуушкун болуп турган. Миллион уруглар школадан дашкаар турган. 1936 чылдың тускай сан медээзиң ёзугаар алырга он хардан өрү назылыг чоннуң 23,1 хуузу номчуп-даа, бижип-даа билбес турган.

Ындыг байдалдың кол чылдагааны польша болгаш даштыкы капиталистериниң ажылчы чоннарны шаанга киир мөлчүп турганында. «Чыл-бүрүнүң допчу статистиказының» тускай сан медээлерин ёзугаар алырга, ада-чурттуң акционерлиг ниитилелдери дээрлерге (оон аңгыда даштыкы акционерлиг ниитилелдер база турган) даштыкы капиталдың үлүг-хуузу 61,4 хуу, ооң иштинде, чижээ, даг (нефтини киириштир) болгаш металлургия үлетпүрүнге—64,8 хуу, электри болгаш суг хандырылгаларынга—88,6 хуу, страхованиеге (!) — 76,7 хуу болуп турган болгаш оондаа ыңай.

Сеймниң буржуаз депутады Вайцеховский 1935 чылда сеймниң комиссиязынга чүве чугаалап турган, даштыкы капиталистер Польшадан ийи миллиард хире злотыхты (акшаны), тодаргайдаарга 1935 чылдың күрүне бюджединге барык деңнүү үндүр сөөртү берген деп дыңнаткан. «Ындыг үптеп алыышкынга Польшага көөрде, экономика талазы-биле оон-даа артык күштүг күрүнелериниң экономиказы безин шыдашпас турган ийик» деп, депутат Вайцеховский немей чугаалаан.

Совет Армияның хостааны польша улус ол чүдек-бужар эрткен үеден мөңгези-биле чарылган болгаш ам чаа амыдыралды, социализмни тиилелгелиг турзуп турар.

Найыслалдың дайынга өртетиргеи, үрегдетирген бузундуларында, хоозураан муң-муң хоорайларда, черлерде болгаш көдээ суурларда, чаза девистирген фабрикаларның болгаш школаларның, оруктарның болгаш көвүрүглериниң бузундуларында польша улус катап тургузуушкуннуң улуг херээн эгелээн. Хосталганың соонда баштайгы хүнде-ле аңаа дузалаары-биле совет сапёрлар, инженерлер, техниктер келген; Советтер чурттундан аъш-чем, баштайгы чиң-чиң чиг-ээ, баштайгы автобустар, машиналар келген.

Улуг үлетпүр, транспорт, чурттуң бүдүмел байлаа улустуң өнчүзү болу берген. Чуртка боттанган чер реформазы Польшаның төөгүзүнде магнатарның эжелээн черлерин хураап, оларны тараачыннарга хуваап берген. Тараачыннар алды миллион гектар черни алган. Тараачыннарның бүгү өрелерин күш чок болдурган. Чурттуң хөй-ниити экономиктиг амыдыралында өскерлиишкиннер катап тургузуушкуннуң чорудулгазын дүргедириниге таарымчалыг байдалдарны тургускан.

Польшаның каттышкан ажылчын партиязының (мурнунда—Польша ажылчын партиязының) удуртулгазы-биле улусчу чазак экономиктиг катап тургузуушкуннуң үш чыл планын чогаадып кылган. Ол планны чедиишкиннiг күүсеткен чорук чурттуң индустриализациязының болгаш социализмниң үндезиннерин тургузарының алды чыл планын боттандырып кирер арганы берген. 1953 чылда үлетпүр продукциязының ниити үндүрүлгези 1938 чылдың деңнелин 3,8 катап, а кижи бүрүзүнге санаар - га—4,8 катап ажырган. Үлетпүрнүң ниити продукциязында социалистиг үлетпүрнүң үлүг-хуузу 1953 чылда 99 ажыг хуу болган. Ам Польша 1938 чылда 1. 441 муң тоннаның орнунга 3.604 муң тонна канны, 38,1 миллион тонна хөмүр даштың орнунга—88,7 миллион тоннаны, 1938 чылда 3,98 миллиард киловатт-шак электри энергиязының орнунга — 13,6 миллиард киловатт-шак энергияны бүдүрүп турар.

Машина тудар үлетпүрнүң продукциязы ам дайын мурнундагы деңнелден чеди катап ажып турар. Амгы үеде бистиң чуртувуста дайын мурнундагы үеде од дугайын күзеп-даа шыдатынмас турган үлетпүрнүң ындыг адырлары бар. Судно тудуунуң болгаш тракторнуң үлетпүрү, бо үениң көдээ ажыл-агый машина тудуу бисте тургустунган болгаш кайгамчыктыг хөгжүп турар, автомашиналарны, шарикоподшипниктерни, аар станоктарны бүдүрүп турар бис.

Польшаның химия үлетпүрүнүң деңнели ам дайын мурнундагызындан 4,3 катап бедик болуп турар.

Улусчу Польшаның кижилери «Токуй» болгаш «Баторий» деп металлургия заводтары, Гданьскийниң болгаш Шецинниң судно тудуунуң верфалары, Краков чоогунда В. И. Ленин аттыг металлургия комбинады, Сквинде алюминий заводу, чаа хөмүр даш шахталары, Вроцлавта күчүлүг электромашиналар заводу болгаш оон-даа өске чаартынган азы чаа туттунуп турар ындыг бүдүрүлгелериниң дугайында чоргаарланыышкын-биле чугаалап турар. Совет Эвилелиниң кайгамчыктыг белээ болгаш бистиң улустарывыстың бузулбас найыралының демдээ болуп турар эртемниң болгаш культураның И. В. Сталин аттыг Ордузунуң кайгамчык улуг бажыңныг, катап тургустунуп, хүн келген тудум уламна чаагайжып олурар Варшавазын поляктар ынакшыл-биле көрүп турар.

Калбак хереглелдиң барааннарын бүдүрүп үндүрерин улуу-биле көвүдеткен. Чижээ, хөвен-саазын кылыглыг пөстер кылып үндүрери 1938 чыл-биле деңнээрге кижи бүрүзүнге онаажыры 229 хуу, дүк кылыглыг пөстер —390 хуу, торгу пөстер —247 хуу, фабрикага кылган идиктер—987,5 хуу, чигир—292 хуу көвүдээн.

Үлетпүрнүң хөгжүлдези-биле кады ажылчыннарның күш-ажылының бүдүрүкчүлүү 1938 чылдың деңнелинден 63 хуу ашкан.

Чоннуң аңгы талазы-биле байдалы өскерилген. Көдээ ажылдарда ажылчы чон 1937 чылда 2,7 миллион турган болза, ам 6 миллион чыгыы болуп турар.

Польша көдээниң арны танытынмас кылдыр өскерилген. Чурттуң көдээ ажыл - агый продукциязының кижи бүрүзүнге онаажыры 1938 чыл-биле деңнээрге 30 хуу көвүдээн. Ынчалза-даа көдээ ажыл-агыйның хөг-

ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозунда

АКШ-тың контролюнда турар сугларга, Тайвань ортулук районунга «Туапсе» деп совет танкерни миноносец хевирлиг шериг суднозу тудуп алгаш барганы-биле холбаштыр Совет чазак АКШ-тың чазаанга июнь 24-те нота чорутканын мооң мурнунда дыннаткан болгай. АКШ-тың Москвада элчин чери июнь 26-да совет суднону дүрүм чок тудуп алган чорукка АКШ-тың шериг-далай күштери киришпээн дээр дугайында АКШ-тың чазааның харыы нотазын ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министерствозунга дамчыдып берген. Ооң-биле чергелештир ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министерствозу Каттышкан Штаттарның флоду контрольдап, ооң самолёттары кадарып турар сугларга совет танкерни тудуп алыр чорукту үгле АКШ-тың шериг-далай күштери боттандырар деп үвени айыткан чаа нотаны АКШ-тың элчин черинче чоруткан. Совет чазак июнь 24-теги бодунуң нотазын бадыткаан болгаш совет танкерни амдыгаа чедир тудуп үргүлчүлевишаан турар дугайында АКШ-тың чазаанга удурланыышкынны медеглээн.

Июль 4-те АКШ-тың элчин чери ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министерствозунга нота чоруткан, ында «Туапсе» деп танкерни дүрүм чок тудуп алган херекке АКШ-тың шериг-далай күштери киришпээн деп АКШ-тың чазаа база катап хөрлээрин оралдажып турар.

ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министерствозу июль 19-та АКШ-тың элчин черинге мооң адаанда уткалыг нотаны чоруткан:

«Тайвань ортулуктуң мурнуу чүгүнүң сугларынга «Туапсе» деп совет танкерни тудуп алган дугайында харыысалганы бодундан чайладырын АКШ-тың чазаа база катап оралдажып турарын айыткан АКШ-тың чазааның 1954 чылдың июль 4-теги нотазынга хамаарыштыр, Совет чазак мооң дараазында медеглелди кылырын эргежок чугула деп санап тур: АКШ-тың шериг-далай күштериниң контролюнда турар сугларга «Туапсе» деп совет танкерни шериг суднозу тудуп алгаш барганының фактыларын айтып бижээн июнь 24-теги болгаш июль 2-деги бодунуң ноталарын бадыткавышаан, Совет чазак АКШ-тың чазааның июль 4-теги нотазында далайга хостуг эжиндириишкинни каржызы-биле үрээнниң ол актызының болган чери болза, АКШ-тың шериг-далай күштериниң контролюнда турар ажык далайның ол району болур деп бүгүдеге билдингир ол фактыны хөрлээрин маргылдашпайн турза-даа, Каттышкан Штаттарның шериг-далай эргечагыргалары ол тудуп алыышкынга киришпээн деп АКШ-тың чазаа мурнуку хевээр-ле хөрлевишаан турарын Совет чазак айтып тур.

«Туапсе» деп совет танкерни тудуп алган дугайында, база ол ышкаш ооң экипажының айыл чок чоруунуң болгаш суднонуң, ооң чүгүнүң менди артарының харыысалгазы долузу-биле АКШ-тың чазаанга онаажыр деп Совет чазак санап тур.

«Туапсе» деп танкерни дүрүм чок тудуп алгаш, ону ам-даа салбайн турар чорукка бодунуң удурланыышкынын Совет чазак база катап бадыткавышаан, «Туапсе» деп танкерни ооң командазы-биле болгаш чыгыг-биле қады доп-дораан хостап салырын негеп тур. «Туапсе» деп танкерни дүрүм чок ёзу-биле тудуп алган чорук-биле холбаштыр Совет Эвилелинге таварыштырган когаралды эгидип тургузарын АКШ-тың чазаандан негээр эргени Совет чазак бодунга артырып ап турар.

Кызылга болган күш-культура байырлалы

Эрткен воскресеньеде Совет Эвилелиниң күш-культуржуларының байырлыг хүнүн таварыштыр чиик атлетика талазы-биле Кызыл хоорайның спартакиадазы «Совет Тыванын беш чылы» стадионга болуп эгелээн.

Хүндүскүнүн 11 шакта хоорайның «Искра», «Урожай», «Металлург» деп эки-тура спорт ниитилелдериниң командалары болгаш мөгелер, бичин уруглар школаларының гимнасчылары түс-түс команда азыы-биле стадионга үрер-хөгжүмнүң үделгези-биле чыскаалыпканнар.

Кол судья эш Сидоров хооркүүс-комнуң даргазы эш Кошкаровка хоорайның чиик атлетика талазы-биле спартакиадазының маргылдаазынга киржир Кызыл хоорайның эки-тура спорт ниитилелдериниң спортсменнериниң беленин илеткээн. Кызыл—Улуг-Хем — Чаа-Хөл — Чөөн-Хемчик — Өвюр — Тес-Хем — Танды — Кызыл бо маршрут-биле чораан чадаг-тергечилериниң бөлүү чедип келген. Олар боттарының сорулгазын чедиишкинниг күүседип, 890 километрни эрткеннер.

Эш Кошкаров спортсменнерге чүве чугаалап, спорт талазы-биле чедиишкинниг болурун күзээн. Ооң соонда эрткен чылдың хоорай чемпиону «Искра» командазының мурнундан Свистова биле Тау олар тукту көдүрген.

Парад доозулган соонда школа уругларының гимнастика көргүзүглери болган. Дараазында күш-культураның маргылдаалары эгелээн.

Маргылдааның бирги ээлчээнде черниң узунунга оолдардан Кузнецов («Динамо») 5,85 метрни, Шыкин («Искра») 5,42 метрни халааннар. Оолдардан ядро октаарынга Симаков («Искра») 9,61 метрни, Матвеев 9,07 метрни октааш 1—2 дугаар черлерни ээлээннер.

Уруглардан черниң узунунга Кураева («Динамо») 4,42 метрни, Назарова («Искра») 4,30 метрни болгаш Давыдова («Искра») 4,24 метрни халааннар. База уруглардан диска октаарынга Свистова («Искра») 27,30 метрни, Назарова «(Искра») 24,10 метрни болгаш Рябова «(Динамо») 21,10 метрни октаан.

Оолдардан 100 метр чадаг чарышка Соколов («Искра») 12,2 секундада, Петров («Урожай») 12,6 секундада болгаш Кузнецов («Динамо») 12,9 секундада маңнаан. Ол-ла дистанцияга уруглардан Кураева «(Динамо») 14,2 секундада маңнааш бир дугаар черни болгаш Спиридонова («Урожай»), 14,6 секундада маңнааш 2 дугаар черни алган.

Оолдарның 4×100 метр эстафетазынга бирги черни «Урожай» командазы 50,4 секундада, ийиги черни «Искра» командазы 50,6 секундада, үшкү черни «Динамо» командазы 51.00 секундада келгилээн. Ол дистанцияга уруглардан бирги черни «Искра» командазы 59,4 секундада келген болгаш ийи дугаарын «Урожай», үш дугаарын «Динамо» командазы алган. Дыштанылга хүнүнде «Совет Тыванын беш чылы» стадионга маргылдаа ооң-биле доозулган болгаш чиик атлетиканың талазы-биле хоорай спартакиадазы июльдуң 20-ге чедир үргүлчүлээн.

Бүгү-эвилелдиң күш-культуржуларының хүнүн таварыштыр ол хүн хоорайның Гастелло аттыг парк культуразынга чоннуң улуг селгүүстээшкини болган. 4 шакта национал хүреш парк культураның стадионунга эгелээн. 64 мөгелериниң хүрежин хоорайның улуг, биче чону дыка хөй кижилер кончуг сонуургап көрген. Бешки салыгның соонда Өвүр районуң мөгези Доржу биле Кызылдың мөгези Кумаяк артып калган. Хоочун мөге Доржу шүүлген болгаш Кумаяк үжүүрлешкен.

Оон ыңай садка массалыг хөглээшкиннер болгаш югаан театрга бот-тывынгыр уран-чүүл коллективтериниң оюннары болгулаан.

Кызылга болган күш-культуржуларның байырлалынга 64 мөгелер хүрешкен.
ЧУРУКТА: шүүлген мөге Доржу (солагай талазында) болгаш үжүүрлешкен мөге Кумаяк.
Фото С. Феоктистовтуу.

Дерги садыгларын калбартыр

Улустуң улам өзүп турар материал-культурлуг негелделерин хандырарынга совет садыгның ролю үнелитинмес улуг. Харыысалгалыг ол чугула сорулганы амыдырал кырынга боттандырарынга садыг четкилерин улам калбартыр, ооң ажылдакчыларының чон мурнунга ээлдек бараан болур культуразын бедидер чорук амгы үеде онза негелделиг.

Колхозчу малчыннарның, тудуг бригадаларының, сиген болгаш тараа шөлдеринде ишчилериниң чөптүг негелделерин өөренмишаан, облпотребсоюзтуң баштаар чери кампания ажылдарның үезинде дерги садыгларын чер болганга калбартырын шиитпирлээн. Түр үениң ол садыглары чоннуң үүгле шай, тапкы, дус, серенги чижектиг хереглел үүлдериң эвес, ажылга негетинер өске-даа дерилге хандырылгаларны база садыглаан турарын өөренип көрген.

Бо ажылдар сиген кампаниязының эгезинде-ле боттанып эгелей берген, ылаңгыя Каа-Хем, Таңды, Бии-Хем райполары дерги садыгларын элээн каш черлерде организастап, ону улам калбартып турар. Районнарже хол кадыгылары, ат дерилгелери, сорттуг демирлер, аяк-сава аймаа, кывар-үүлдер болгаш өске-даа чугула эдилелдер чорутунган. Ылаңгыя тудугга хереглээр 10 тонна кадагларны, бажың кыры шывар 30 тонна шиферни, 3 вагон ишти шилди болгаш 20 тонна ажыг чуга демирлерни районнарда чедиргилээн.

Мооң-биле кады көдээде магазиннерниң ажылдаар шагын ында хереглекчилериниң байдалынга таарыштыр эде тургузар, совет садыгның чурумун үрээр бүгү-ле илерээшкиннерге удур шиитпирлиг демисежир херек. Ниитиниң чемненилге болгаш садыг черлеринге массаның контролюн тургузары чугула.

И. ЛОПСАН.

Санаторийниң ажылын зкижидер

1936 чылда Таңды районнуң Балгазынга санаторий организастатынып тургустунган. Бо аразында совет медицинаның болгаш ооң тускай эртемниг ажылдакчыларының кижилериниң кадыкшылы дээш сагыш салыышкынының ачызында өкпе аарызындан болгаш сөөк туберкулёзундан дыка хөй кижилер кадык кылдыр эмнетинип, санаторийниң ажык-дузазын көргеннер хөй деп үве маргылдаа чок.

Ооң-биле қады санаторийниң даштыкы байдалын дыка чараш кылдыр кылган турган. Улус кылаштажыр чаңгыс аай оруктарны чурумчуткан, деаискээрни долгандыр херимнээн, күш-культураның шөлүн чайганыр, аатынар хереклеллер-биле, хол бөмбүү ойнаарының шөлү-биле болгаш өске-даа үүлдер-биле дерип кылган турган.- Санаторийниң иштаки чуруму-даа шыңгыы тургустунган турган. Ам санаторийде рентген ажылдап турар. Янзы-бүрү кабинеттер организастатынган. Аарыглар аайы-биле тускай эмчилер бар.

Балгазын санаторийи бистиң области баштайгы тургустунган, эң-не үнелиг медицина албан черлериниң бир чери болуп турары билдингир.

Ындыг болза-даа санаторийниң амгы туруп турар байдалында, ооң ажыл-агыйының удуртулгазында, организастыг хемчеглериндe улуг четпестер илереп турар. Санаторийниң септелгезинге көрдүнген акша хөреңгини чөп ажыглавайн, ооң девискээрин, дыштанылга бажыңының капитал септелгезин чорутпайн турар. Туттунган херимнерден, күш-культура шөлүнде дерилгелерден ам көрүштүү-биле арткан үве чок, харын ында-мында үрелген чыткылаар. Бо талазы-биле санаторийниң дирекциязы, ылаңгыя ажыл-агый талазы-биле оралакчызы эш Фролова сагыш салбайн турар.

Санаторийниң администрациязында ажылдап турар кижилерде күш-ажылдың сагылга-чурумун сагывас, дыштаныкчыларны ээлдек эвес байдал-биле көөрүнүң фактылары бар. Шеверлекчи эш Давыдова хүндүлел чок, каржы аажычаңныг. Үүл дээрге, чаа келген дыштаныкчыларны хептер-биле хандырбас, чок болза даарта алыр сен деп чылзыр.

Дыштаныкчыларның болгаш эмнедикчилериниң ортузунга санаторийниң шыңгыы сагылга-чурумун тургуспайн турар. Оларның аразында кайы хамаан чок тапкылаар, арагалаар чоруктар бар. Ооң-биле демисел чорударының улуу, харын сестра эш М. Кудрявцева эзирик кижилерни илеретпейн, бүдүү чытырып каарының фактылары көстүп турар.

Санаторийниң бодунда библиотека бар. Ол ажылды харылавышаан, дыштаныкчыларның байдалынга таарыштыр эмчилериниң сүмелерин ёзугаар культура-массалыг ажылды удуртуп турар эш Пивоваров бодунуң ол ажылын харыысалга чок кылып турар. Ол үгле эртенги күш-культураның мергежилдерин кылдырткаш көзүлбейн баар ийикпе, дүүргезин чүштепкен күштап чоруптар. Библиотекадан номнар ап номчуурунуң аргазы чок. Ылаңгыя санаторийде кылаштап шыдавас чыда эмнедип турар кижилериниң ортузунга таныдылга ажылы чугула негетинип турар. Кежээниң-не 6 шакта радиога тыва дамчыдылга болуп турар. Ону каш минутада туткаш, өске станцияларның дамчыдылгазын тудар чорук чаңчыл болган.

Санаторийниң дирекциязының талазындан аъш-чем хандырылгазын экижидериниң аргалары бар турдала олче хайгаарал кончуг эвээш салдынган. Ынчангаш санаторийниң ажылында илеретинген четпестерни узуткаары областың кадык камгалал килдизинден негетинип турар.

С. ЛОПСАН-СЕРЕН.

Чаа-Хөл районнуң профэвилел активиниң хуралы

Бо чылдың июльдуң 13-те Чаа-Хөл районнуң профэвилел активиниң хуралы болуп эрткен. Анаа «ССРЭ-ниң профессионал эвилелдериниң XI съездизиниң ажылының түннелдери болгаш профэвилел организацияларының сорулгазының дугайында» илеткелди съездиге Тывадан чораан делегат эш Намай кылган.

Илеткелчи болза, амгы үеде ол районда профэвилел организацияларының ажылының байдалынга анализти берген. Актив хуралының киржикчилери профэвилелдериниң XI съездизиниң шиитпирин улуг сорук кириишкин-биле хүлээп ап, ону бүгү профэвилелдер организацияларының мооң соңгаргы ажыл-чорудулгазының дайынчы программазы болур деп билип, районда профэвилел организацияларының ажылында улуг чүлдүр-биле шиитпирлиг демисежир херек.

Ылангыя совет албан черлериниң ажылдакчыларының профэвилел райкому (даргазы эш Бактин) профэвилелдиң кудуку организацияларынга дириг удуртулганы экижитпейн турар. Эш Бактин районнуң профэвилел конференциязының шиитпириниң амыдыралга күүселдезин организаставаан. Профэвилел организацияларының культура-массалыг ажылдары дендии кошкак чоруп турар. Профэвилел обкому ооң ажылынга удуртулганы база-ла багай хандырган дээрзин хуралдың киржикчилери чөптүг шүгүмчүлээн болгаш моон соңгаар ажылды экижидериниң дугайында тодаргай саналдарын бергеннер.

Г. БАЛЧИР.

жүлдези ам-даа хожудавышаан. Польша көдээниң социалистиг чаартылгазының чорудулгазы калбарып турар. 1953 чылдың төнчүзүнде 200 муң чыгыы тараачыннарны каттыштырган чер ажылының бүдүрүлге кооперативтери сес муң ажыг турган. 1954 чылдың бирги кварталында 685 чер ажылының бүдүрүлге кооперативтери тургустунган. Бүдүрүлге кооперативтеринге-даа, тараачыннарның хуу ажыл-агыйларынга—ядыларга болгаш ортумактарга-даа үргүлчү өзүп турар дузаламчыны улусчу күрүне көргүзүп турар.

Көдээ ажыл-агыйның эде тургузуушкунунуң чугула күжү күрүненің машина-трактор станциязы болуп турар. Польшага 1953 чылда 16 муң ажыг тракторларлыг 400 ажыг МТС-тер турган. Күрүненің көдээ ажыл-агый черлери улуу-биле өзүп турар. Олар 1953 чылда 2623 муң га черни, тодаргайлаарга черниң ниити шөлүнүң 12,8 хуузун ажылдап кылган. Күрүненің көдээ ажыл-агый черлеринде тракторларның саны өскен. 1949 чылда 14.149 тракторларлыг турганындан 1953 чылда 28.737 тракторларлыг болган.

Үлетпүрүнүң болгаш көдээ ажыл-агыйның чедиишкиннеринге үндезилээш, национал орулга 1938 чылдың деңнелинден ийи катап өскен. Көдээ ажыл-агыйдан дашкаар ажылчы чоннарның боттуг орулгазы 1938 чылдыы-биле деңнээрге ортумаа-биле 36—42 хуу, а көдээ чоннуң орулгазы—75 хуу хире өскен.

Чырыдыышкын болгаш культура, кадык камгалалы болгаш социал хандырылга талазы-биле польша улустуң чедиишкиниери улуг. Бижик билбес чорук узуткатынган. 1938 чылда уругларның 45 хуузун чедиг чыл өөредилгезинге хандырган турган болза, 1953 чылда 87,3 хуузу хандыртынган. Ниити билиглерниң ортумак өөредилге черлеринге ажылчыннарның болгаш тараачыннарның уругларының 13,7 хуузу дайын мурнунда чылдарда өөренип турган болза, ам үеде 60 хуузу өөренип турар. Тускай эртемнерниң, көдээ ажыл-агыйның болгаш эмнелгениң школалары дыка көвүдээн.

Польшаның эртемнер академиязының бодунуң эртем-шинчилел черлери 32 болуп турар. Дээди өөредилге черлериниң эртем шинчилел институттарының саны өскен. Польшага катап каттышкан черлерде 80 факультеттерлиг 23 дээди өөредилге черлери бар, шаанда ол черлерге үгле үш дээди өөредилге черлери болгаш үш башкы училищелери турган. Ажылчын болгаш тараачын аныяктарга университеттериниң, школаларының эжин делгеми-биле ажыттынган. Дайын мурнунда дээди өөредилге черлеринге ажылчын аныяктар 9,8 хуу, тараачын аныяктар—8,4 хуу турган, а 1952—1953 өөредилге чылында бүгү дээди өөредилге черлеринің өөреникчилериниң 31,4 хуузу ажылчын аныяктар, 25 хуузу тараачын аныяктар болу берген. Студентилер күрүне стипентизин ап турар.

Массалыг культура-чырыдыышкын шимчээшкини калбарып хөгжээн, театрларның болгаш кинотеатларның саны, ооң көдээде кино үндүрер черлери өзүп турар, бот-тывынгыр уран-үүл хөгжүп турар. Адам Мицкевичиниң «Номнары саваң крышаның иштинче кирген турзун» деп ооң күзелин улустуң эрге-чагыргазы боттандырган. Польшаның улуг чогаалчыларының чогаалдары миллион-миллион экземплярга таратынып турар. Амгы үедеги польша чогаалчыларның, орус классиктериниң болгаш совет чогаалчыларның—Л. Толстойнуң, Чеховтуң, Горькийниң, Шолоховтуң, Фадеевтиң, Корнейчуктуң болгаш өскелериниң-даа чогаалдарын база делегей литературазының эки чогаалдарын дыка хөй санныг кылдыр парлап турар.

Қадык камгалалының талазы-биле улуг чедиишкиннер чедип алдынган. Ие болгаш чаш онза кичээнгей-биле хүрээлеткен. Уруглар садтарының саны дайын мурнунда 1.659 турганындан ам үеде 7685 чедир өскен. Бүгү адырларда ажылчы чоннарның амыдырал деңнелиниң өзүлдезиниң эң эки херечилели болза, чоннуң немей өскени дайын мурнундагы үеден 1952 чылда 82 хуу болганы болур.

Социалистиг Польшаның фундаментизин караккызыл күш-ажылы-биле тургузуп турар польша ажылчыннар болгаш тараачыннар боттарының амыдыралында үндезин өскерилгелерни тодаргай көрүп турарлар. Ажылчын аңгы, күш-ажылчы тараачың массалар өскен, улус-демократтыг тургузугнуң быжыының үндезини—ажылчын аңгының болгаш тараачыннарның эвилели быжыккан. Ажылчы чоннар улус советтерин, профэвилелдерин болгаш чер ажылының бүдүрүлге кооперативтерин дамчыштыр социалистиг тургузуушкунну удуртурунга, күрүнени эргелээринге шуут киржип турар.

Улусчу Польшаның ажылчы чоннары чедиишкиннерге пөкпейн турар. Польшаның каттышкан ажылчын партиязының (ПКАП) удуртулгазы-биле ажылчы чоннар социализм тургузуушкунунга чаа чедиишкиннер дээш кызымак чүткүлдүр демисежип турар.

Польшада социалистиг тургузуушкун үлетпүр хөгжүлдези биле көдээ ажыл-агый хөгжүлдезиниң аразында дүүшпейн турар чорукту илереткен. Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының дуржулгазын ажыглааш, көдээ ажыл-агыйның көдүрлүүшкүнү дээш демиселче, чиик үлетпүрнү дүрген хөгжүдери болгаш калбак хереглелдиң бараанныгын кылып үндүрери дээш демиселче ажылчы чоннарны мобилизастап турар.

Социалистиг тургузуушкунуң кол сорулгазы болза, ажылчы чоннарның материалдыг болгаш культурлуг бүгү хереглелдерин эң-не долузу-биле хандырары болур деп үвени Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы өөредип турар. Бистиң партиявыс ол сорулганы база барымдаалап турар. Бистиң партиявыстың II съездизинге ПКАП-ниң Төп Комитединиң отчёдунга эш Беруттуң демдеглээни: «Бистиң партиявыс, социализм лагериниң бүгү ажылчын партиялары ышкаш, хоорайның болгаш көдээниң ажылчы чоннарының амыдырал деңнелин бедидер чорукту дүргедедириниң улуг чогаадыкчы лозунгузун соцциализм тургузуушкунуңу амгы үе чадазының кол сорулгазы кылдыр салган..» Ол сорулганы дүрген болгаш чедиишкиниг күүседирде бир чугула негелде болза, бистиң бурунгаар шимчээшкинивистиң чугула шимчедир күжү—ажылчын аңгы-биле тараачын чоннуң эвилелин быжыгдаары, хандыладыры, шын ажыглаары болур. Бистиң партиявыстың салган төөгүлүг сорулгаларын Польшаның ажылчыннары болгаш тараачыннары улуг сорук кириишкин-биле уткаан. Өртектериниң сөөлгү ийи удаа чигедилгези ажылчы чоннарга чылда 10 миллиард злотых (акша) камналганы берип, чоннуң чаагай амыдыралының дугайында сагыш салыры партияның болгаш улустуң чазаанын кол сорулгазы деп үвеге чоннуу бүзүреткен.

Чуртка улус-демократтыг тургузугну доктаатканының он чыл оюнда польша улус бодунуң чедиишкиннерин чоргаарал-биле көрүп турар. Бистиң национал болгаш социал талазы-биле чедиишкиннеривис делегейде бир дугааргы социалистиг күрүненің делгеренгей дузаламчызының, совет улустар-биле ханы найыралдың ачы-хавыязы деп үвени поляк-патриот бүрүзү үрээниң ханызындан билип турар. Совет Эвилелиниң күжү болгаш күчүзү бистиң хамаарышпас чоруувустуң, бистиң кызыгаарларывыстың айыыл чок чоруунуң үеленгиижи болгаш магадылалы болур деп үвени польша улус билир. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң V сессиязынга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазы эш Г. М. Маленковтуң чугаалааны ышкаш «даштыкы политика талазы-биле чиңгине шугум болур» Совет Эвилелиниң тайбың политиказы болза сөөлгү дайын үезинде улуу-биле хилинчектенген поляктарның үректеринге, польша иелериниң үректеринге кижи төрелгетенниң ыдыктыг идеалдарының улуг камгалакчызы болур деп чуртунче ынакшылдың болгаш өөрүп байырлаарының сеткил-сагыжын хайыктырып турар.

Польша улус тайбыңны күзеп, янзы-бүрү политиктиг болгаш экономиктиг системаларлыг чурттарның кожа-келбээ догуннаашкынының аргаларын барымдаалааш, бүгү улустарның чоокшулажыышкынының болгаш тайбың қады ажылдажылгазының политиказын, коллективтиг айыыл чок чоруктуң политиказын деткип турар. Ынчалза-даа польша улус америк империалистериниң болгаш оларның чалчаларының чимзениишкиннери турда, тайбың дайыннарының овуузунуг аргалары турда серемчилелдиг болуп, бодунуң чуртунуң камгаланыр аргазын утуп болбас деп үвени билип турар. Тайбың дээш демиселге Польшаның салыышкыны эң улуг болурун тайбың камгалалының херээ негеп турар.

ССРЭ-биле бистиң эвилеливистиң болгаш найыралывыстың, экономика болгаш культура талазы-биле бистиң кайгамчык улуг чедиишкиннеривистиң, калбак Национал фронтунуң сырый каттышканының ачызында помещик-буржуаз Польшага удурланыштыр алырга улусчу Польша ам Европада тайбыңның болгаш айыыл чок чоруктуң чугула фактору апарган. Бистиң партиявыстың II съездизинге эш Н. С. Хрущевтуң чугаазы польша улус улуг өөрүшкү-биле хүлээп алган:

«Чаа демократтыг Польша ам мурнукузу ышкаш, даштыкы капиталдың мөлчүлгезиниң чери, империалистиг күрүнелерге чиг-эттиң үнер дөзү, агрессчи бодалдарның чепсээ, империалистерниң чажыт үүлгедилериниң болгаш хоралакчы чоруктарының чери эвес болуп турар. Улусчу Польша—бодунуң чогуур кызыгаарларының иштинге катап каттышкан, бодунуң национал хаамаарышпас чоруун бадыткан тургускан хостуг күрүне, база тайбың политиканы болгаш улустар аразының найыралының политиказын чайгылыш чок чорудуп турары-биле күчүлүг демократтыг лагерьниң быжыг звенозу болур».

Улусчу польшаның тургустунганының он чыл оюнда польша улус бодунуң төөгүзүнүң улуг дуржулгазындан Совет Эвилели-биле, улуг орус улус-биле, украин болгаш белорус база өске-даа бүгү совет улустар-биле эвилелдиң болгаш найыралдың политиказын—ол дээрге бистиң чуртувустуң хамаарышпас чоруун быжыглаарынче, тайбың амыдыралче, бистиң төрээн чуртувустуң чечектелиишкининче болгаш аас кежиинче аппар чыдар карачаңгыс шын орук кылдыр көрүп турар.

Ынчангаш бөгүн, 1954 чылдың июль 22-де, бистиң национал байырлалывыстың хүнүнде польша улус бодунуң хостакчызы улуг совет улуска, бүгү кижи төрелгетенниң авангарды—Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязынга бодунуң ханы найыралчызының сеткил сагыжын бүгү чүректің ханызындан илередип турар.

Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы

ИНДИЙ-КЫДАТКА ТАЙБЫҢНЫ КАТАП ТУРГУЗАРЫНГА УДУР АҚШ-ТЫҢ ЧИМЗЕНИИШКИНИ

Тос чурттарның төлээлериниң (Совет Эвилелиниң, Кыдат Улус Республиканың, АҚШ-тың, Англияның, Францияның, Вьетнамның Демократтыг Республиказының, Баодайжы Вьетнамның, Лаостың болгаш Камбоджаның) төлээлекчилери ийи чартык неделя дургузунда индий-кыдат айтырыгның талазы-биле Женевага чугаалажыышкыннар чорутканнар, олар даштыкы херектер министрлери чок турда дыка улуг депшилгениг чедип алганнар. Совет төлээлериниң баштыңы В. М. Молотов Женевага чеде бергеш, ол байдалче кичээнгей салып, кылдынган ажыл болза, «Женева чөвүлел хуралының эки түңнелдер чедип алырынга биче эвес ужур-дузалыг болган турар ужурлуг» деп айыткан. Дайын чорудулгаларын соксадыр дугайында дугуржулганы кажан чарыпканда ону сагыыр талазы-биле контроль дугайында айтырыг талазы-биле чогуур чоокшулажыышкын илеретинген. Индий-Кыдатта чаалажып турар талаларның командылакчыларының төлээлекчилериниң Тунг-Жиада (Индий-Кыдат) чугаалажыышкыннары эки эртип турар деп даштыкы парлалга дыңнадып турар.

Индий-Кыдатка болдунар тайбың таарыштырылганың перспективазы АҚШ-тың чагырыкчы бөлүктериниң дүвүрээзинин хайныктырган. Оларның сөөлгү үеде алган хемчеглери болза, Индий-Кыдатка дайынны калбартырынче болгаш улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун күштелдиреринче бодунуң эрги шугумун АҚШ үргүлчүлеп турарын көргүзүп турар. Францияның премьер-министри Мендес-Франс-биле база Англияның даштыкы херектер министри Иден-биле чугаалажыышкыннар кылыры-биле АҚШ-тың күрүне секретары Даллестиң Парижче чоруушкуну бодунче кичээнгейни хаара тудуп турар.

Ол хеп-хенертен болган чоруушкун Даллестиң бодунуң инициативазы-биле болдунган болгаш индий-кыдат айтырыгны тайбың таарыштырарын үзер төлээде, Францияга болгаш Англияга чаа ыйыышкынны кылырының сорулгазы болган деп даштыкы парлалга айтып турар. Даллестиң чоруушкунун тайылбырлавышаан, Каттышкан Штаттар «олар боттандырып болур деп көрген» үгүле ындыг тайбыңчыдылгага чөпшээрежирлер деп америк парлалга айыткан. Биригээр чугаалаарга Даллес Парижке болган чаңгыс талалыг чугаалажыышкыннар үезинде таарыжып болбас болгу дег база Женева чөвүлел хуралын үзеринге чедирер тайбыңчыдылганың ындыг негелдезин күткүүр деп сорулганы салган. АҚШ болза, париж чугаалажыышкыннарының өске киржикчилерингe бодунуң бодалын ыдалаарын ораалдажып турар дээрзин «Нью-Иорк таймс» солун ажыы-биле бижээн. Айтырыг болза, «англи болгаш француз программаны» америк программаның америк политиказының хемчээлинге кызыгаарлаары» болур деп солун айыткан.

Вашингтондан ужуп үнериниң мурнунда бодунуң дыңнадыынга Даллес индий-кыдат айтырыгның талазы-биле Женевага дугуржулга чедип алырынга АҚШ-тың удурланып турарын айтыры эргежок чугула деп санаан. «Парижче мээң чоруушкунум шаанда соңгаарлатынган туруштан ойталаашкын эвес... мен-даа, күрүне секретарының ораалкчызы Смит-даа амгы үеде Женеваже чоруур дивейн турар бис» деп ол дыңнаткан.

Парижке болган чугаалажыышкыннар ийи хүннүң дургузунда июльдуң 13-те болгаш 14-те үргүлчүлээн. Индий-Кыдатка тайбың таарыштырылга дугайында айтырыг талазы-биле, бир талазында, Франция биле Англияның аразынга, өске талазында, АҚШ-тың аразынга болган чөрүлдээ мырыңай узуткатынмааның парлатынган медеглелге айытса чогуур. Чугаалажыышкыннар болза, «индий-кыдат айтырыгның талазы-биле чогуур туруштарны тода билиринге чедирген» деп медеглелде чугаалап турар. Ооң-биле кады Каттышкан Штаттар бодунуң бодалын Францияга болгаш Англияга чыгап шыдаваан деп үве медеглелдиң бижимелинден илеретинип турар. «АҚШ-тың күрүне секретарының ораалкчызы генерал Беделл Смит чоокку үеде Женеваже ээп чоруурун» Эйзенхауэр болгаш Даллес сүмелээн деп чугааларже даштыкы парлалга кичээнгей салып турар. Медеглелде ону июльдуң 12-де Вашингтондан үнерде Даллес амгы үеде ол болгаш Смит-даа Женеваже чоруур дивейн турар деп дыңнадыг-биле хайгааракчылар деңнеп көрүп турарлар. Смитти Женеваже чоруудар дугайында АҚШ-тың чазаанның шинтпири бедик албан дужаалдыг америк төлээлекчиниң Женева чөвүлел хуралынга чок болуру индий-кыдат айтырыгның талазы-биле чугаалажыышкыннарны эки доозарынга шаптык болуп шыдавас деп медерел-биле ыдалатынган.

АҚШ-тың күрүне секретары Даллестиң Парижке чедип келгени-биле холбаштыр «Либерасьон» деп француз солун: «Ол (тодаргайлаарга Даллес—**С. И.**) дайынны соксадырының болдунар дугуржулгазынга моондактаар дээш француз чазактың мурнунга сөөлгү күжениишкинин кылырын ораалдашпас ирги бе? —деп айтырыг салган. Ындыг айтырыгта харыны фактылар чугаалап турар. Америк дипломатия Индий-Кыдатка тайбыңны катап тургузарын болдурбас дээш улуг күжениишкиннерни салып турарын олар хереченлеп турар.

КЫДАТТЫҢ КНО-ДА ДҮРҮМ ӨЗУГААР ЭРГЕЛЕРИН КАТАП ТУРГУЗАР УЖУРЛУГ

Кыдат Улус Республиканың Каттышкан Нациялар Организациязында дүрүм өзугаар эргелерин катап тургузар дугайында айтырыг амгы үениң улустар аразының эң чугула айтырыгларының бирээзи болу берген. Улустар аразының амыдыралынга Кыдаттың шылгарангай ролюнуң дугайын, ооң үзүктел чок өзүп турар ат-алдарының дугайын хөй санныг фактылар хереченлеп турар. Азия чурттарының—Индияның, Индонезияның, Бирманың болгаш өскелерниң-даа чазактары Кыдат Улус Республиканың КНО-га төлээлелгезин чугаа чокка саналдап турар. Ол турушка Англияның болгаш Британ империязының чурттарының албан кижилери, ол ышкаш Францияның дыка хөй ажылдакчылары каттыжып турарлар. Улустар аразының чугула айтырыгларын шинтпирлээри Кыдат Улус Республиканың киржилгези чокка болдунмас дээрзиниң дугайында бүзүрелче делегейниң хөй ниитизи улам улуг хемчээлдиг сиңнигип турар.

Бо таварылгада чүгле Кыдат Улус Республика улуг күрүне болгаш 600 миллион чоннуг болуп турары-биле шинтпирлиг рольду ойнап турар эвес. Кыдаттың Улустуң чазаа бодунуң тайбыңга ынакшылдыг даштыкы политиказы-биле улустарның база биче эвес ужур-дузалыг болуп турар. Совет Эвилели-биле болгаш өске-даа демократтыг чурттар-биле кады Кыдат Улус Республика делегейниң чаа дайынын өскүдер дээр реакцияның ораалдажыышкыннарынга удур тайбың дээш демиселге улуг күш болу берген.

Женева чөвүлел хуралынга АҚШ-тың төлээлекчилери Кыдат Улус Республиканың төлээлекчилери-биле кады чаңгыс стол артынга олурар ужурга таварышканда кыдат төлээлер дугуржулганы чедип алырынче хажык чокка чүткээн болгаш корей база индий-кыдат айтырыгларны чугаалажырынга чугула салыышкынны киирген. Кыдаттың Күрүненің административтиг чөвүлелиниң премьери Чжоу Энь-лайның Индияның болгаш Бирманың чазактарының баштыңнары-биле ужурашканы Кыдаттың тайбыңче база улустар аразының кады ажылдажылгазынче чүткүлдүүн база катап көргүскен. Кыдат Улус Республиканың политиказы Мурнуу-Чөөн Азияга америк агрессчи планнарны боттандырарынга улуг моондак болу берген.

Бо байдалдарның үезинде Каттышкан Нациялар Организациязынга КҮР-нуң төлээлелгезиниң чок турары ол организацияның ат-алдарын улуу-биле баксырадып, база ооң ажылын моондактап турары мырыңай билдингир апарган. Ол фактыны демдеглевишаан, «Бин-танг Тимур» деп индонези солун «Кыдат Улус Республика чокка КНО бодун каттышкан нациялар организациязы деп адаар эрге чок» деп бижип турар.

Кыдат Улус Республиканың КНО-да дүрүм өзугаар эргелерин катап тургузарынга кол моондак болза, Каттышкан Штаттарның политиказы болур. Кыдаттың бүгү делегей байдалын болгаш Каттышкан Нациялар Организациязынга кирген дыка хөй чурттарның дипломаттарының анаа хамаарылгазын характерлевишаан, «Нью-Йорк таймс» солун мынча деп бижип турар; «Коммунистиг Кыдатка КНО-дан олут бээринге карачаңгыс чугула моондак болза, Каттышкан Штаттарның оппозициязы болур. Бир эвес Вашингтон бодунуң оппозициязындан ойталаан болза, коммунистиг Кыдат көскү хөй кезикти алыр ийик». «Крисчен Сайенс монитер» деп өске америк солунуң бодалы-биле алырга, «КНО-га Кыдаттың эргелерин чүүлдүг деп көөр төлээде, Азияның, Африканың, Ортаакы Чөөн-чүктүң, Европаның болгаш британ кады ажылдажылга чурттарының күзели херек кырында Каттышкан Нациялар Организациязында чангыс аай болуп турар».

Чан Кай-ши кыдат улусту «төлээлеп» турар деп америк удуртукчуларның бодалы мелегей чорук-тур. Кыдат Улус Республиканың эргелерин чүүлдүг деп көөрүнден ойталаашкын болза, күштерниң позициязының америк политиказының, тодаргайлаарга Вашингтоннуң чаржалажыкчыларының аразында безин улам-на таарзынмас чорукту болдуруп турар политиканың кезээ болур.

Маңаа холбаштыр онза соңуургаңчыг үве болза, Кыдат Улус Республиканы КНО-га киирер дугайында АҚШ биле Англияның аразында чөрүлдээлер болуп турар. Дыка хөй даштыкы хайгааракчылардың көргени-биле алырга ол чөрүлдээлер Черчилльдиң Эйзенхауэр-биле чугаалажыышкыннарының түңнелинде узуткатынмаан. Чугаалажыышкыннар доозулганының соонда элээн каш хүннер болганда Эйзенхауэр, ынчаарга ооң соонда Даллес база Кыдат Улус Республиканың эргелерин чүүлдүг деп көөрүнге удур олар шуут удурланып турарының дугайында медеглел кылганнар. Ол медеглелдер англи парлалганың болгаш парламентиниң кежигүннериниң-даа, база Англияның көскү күрүне ажылдакчыларының-даа шыңгыы шүгүмчүлелинге таварышкан.

Кыдаттың талазы-биле АҚШ-тың политиказын буруу шаппышаан, «Ньюс кроникл» деп лондон солун мынча деп айтып турар: «президент Эйзенхауэр делегей белдиринге кудумчу шимчээшкинин таарыштырып турар полисмен ышкаш кыдат коммунистер таарыштырарынга чедирип болгу дег орукту хагган болгаш бүгү шимчээшкинни амгы үеге чедир-ле америк политика деп көрүп турар мугулай чорукту кылган». Англияның премьер-министри общиналар палатазынга мынча деп медеглээн: «Улустуң төп чазаа (Кыдаттың— **С. И.**) Кыдатты КНО-га киирер ужурлуг деп англи чазак эрги хевээр санап турар болза-даа, амгы үеде ол (тодаргайлаарга англи чазак) ук айтырыгны чаа көөрүнге ындыг медеглел кылган факт болза, Каттышкан Штаттарга билдингир дүүгүп бериишкин болур, ол болза, КҮР-нуң КНО-га эргелерин хүлээп көөр дугайында айтырыгта Англияның туружун Вашингтонга найыралдашкак эвес чоруктуң эң чидиг актызы кылдыр көөр ийик».

Бо айтырыг талазы-биле англи-америк чөрүлдээлер үргүлчүлээр деп үве ооң-биле кады Черчилльдиң медеглелдеринден үнүп турар. Общиналар палатазынга Черчилльдиң туружун парламентиниң дыка хөй кежигүннериниң талазындан шыңгыы чугаалажыышкынга таварыштырганы тодаргай. Чижээ, оппозицияның баштыңы Эттли бодунуң чугаазынга лейбористиг партия болза, «Кыдатты КНО-га киирбес дээри шын эвес, бодамча чок болгаш каттышкан нациялардың принциптеринге удурланышкак чорук болур деп санап турар» деп айыткан.

Кыдат Улус Республиканың дүрүм өзугаар эргелерин хүлээп көөрүндеи ойталавышаан, АҚШ болза, бодунуң чоокку эвилелчилери-биле безин чөрүлдээлерни күштелдиреринге дузалап турар. Кыдаттың талазы-биле америк политиканы өскертириниң эргежок чугулазын айтып турар АҚШ-тың чамдык политихтиг ажылдакчылары оны дүвүрээзин-биле көрүп турарлар. Төлээлекчилер палатазының кежигүнү республиканчы Стрингфеллоу мынча деп медеглээн: «Дыка хөй көскү американнар болза, делегейниң улуг күрүнези болур Кыдатты моон соңгаар херекке албайн барып болбас». Көскү америк экономист болгаш банкир Уорберг бодунуң чүүлдериниң бирээзинге «бистер (тодаргайлаарга АҚШ — **С.И.**) Кыдатка шак соңгунун аткаар эргилдирип шыдаар бис деп «айыылдыг бодалдан» АҚШ-тың чазаан кичээндирип турар. Кыдаттың талазы-биле бодунуң амгы политиказы-биле АҚШ бодун «делегейден аңгылап турар» деп Уорберг миннип турар.

Кыдат Улус Республикага удур АҚШ-тың чагырыкчы бөлүктериниң ылгай көрүштүг кампаниязы бир тээ ол болза, тайбыны быжыктырарының болгаш улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырының эргежыктарынга удурланышкак болуп турар төлээде, чер болганга улам-на шинтпирлиг буруу шавыышкынга ужуражып турар.

С. ИВАНОВ.

Швед шериг корабльдериниң Ленинградта келгени

ЛЕНИНГРАД. Июль 16-ның дүнезинде Ленинградка келген швед шериг корабльдериниң отряды яхорьларын Невага октагылаан. Найырал хуузу-биле аалдап чедип келген Швецияның шериг далайжыларын ленинградчылар улуг соонуургал-биле уткуп алган. Неваның гранит даш-биле чыырыглап чалдап кылган эрик кыдыгларынга дыка хөй ажылчы чоннар чыглып келген, эрик кырынга үнүгүлеп келген швед матростар болгаш офицерлер-биле эшхуунуң найыралдыг беседалары эгелээн.

Швед корабльдериниң командылакчызы контр-адмирал Эрик Ав Клинт ол хүн Балтий флодунуң командылакчызы адмирал Н. М. Харламовтуң, Ленинград хоорайның гарнизонунуң начальниги армия генералы В. М. Захаровтуң, Ленинградта улуг шериг-далай начальниги контр-адмирал А. Г. Ванифатьевтиң, ажылчы чоннар депутаттарының Ленинград Область Совединиң күүсомунуң даргазының ораалкчызы Н. И. Смирновтуң болгаш ажылчы чоннарның депутаттарының хоорай Совединиң даргазы Н. П. Смирновтуң найырал хуузунуң чалаашкыннарынга чораан. Швед корабльдериниң отрядының штабының начальниги 1 ранганың капитаны Эйнар Блидберг Кронштадта «Октябрьская революция» Линкорда контр-адмирал А. Г. Гуринниң найырал хуузунуң чалаашкынынга чораан.

Шериг далай командылалының болгаш хоорайның совет организацияларының төлээлекчилери «Тре Крунур» деп флагман корабль-крейсерге найырал хуузунуң харыы чалаашкыннарынга чораан.

Швед отрядтың матростары болгаш офицерлери Ленинградтың магаданчыг солун-үүлдери-биле болгаш төөгүнүң тураскаалдары-биле таныжып чоруп турар. Швед далайжыларның бөлүктери ол-ла хүн хоорай иштинге экскурсиялап чорааш Эрмитажты, төп шериг-далай музейин барып көрген болгаш Петродворецке чорааннар. Совет корабльдериниң офицерлери швед корабльдерге барып чораан. Швед офицерлер совет шериг корабльдеринге найырал хуузунуң харыы чалаашкыннарынга чоргулаан.

Контр-адмирал Эрик Ав Клинт «Тре Крунур» крейсерге совет парлалганың төлээлекчилерингe парлалга-конференциязы тургускан. Адмирал бодунуң медеглелинге Швецияның эрик камгалалының флодунуң эскадразы Ленинградка аалдап келген үезиниң иштинде дыка хөй солун үүлдерни көрүп алырын күзеп турар деп чугаалаан.

Дыка үр үениң иштинде өске даштыкы эскадралар кээп көрбээн бо төөгү талазы-биле байлак турасканы дугайын, швед далайжыларның өөредилгезиниң болгаш амыдыралының дугайын чугаалаан, чыглып келгеннериниң айтырыгларынга харыыларны берген.

С. М. Киров аттыг культура ордузунга июль 16-да швед болгаш совет матростарның ужуражылгазы болган. Маңаа совет мичманнар болгаш кол старшиналар швед унтер-офицерлерге дүштеки шайлалга тургускан. Офицерлериниң далай клубу офицерлериниң С. М. Киров аттыг бажыңынга швед отрядтың офицерлеринге дүштеки шайлалга тургускан.

(СЭТА).

Корей Улус-Демократтыг Республикага акы-дунма чурттарның дузаламчызы

ПХЕНЬЯН. Совет Эвилели, КҮР болгаш улус демократиязының чурттары КҮДР-ның ажылчы чоннарының чурттун хоорайларын, суурларын болгаш үлетпүр бүдүрүлгелерин катап тургузарынга, чоннуң амыдыралын экижидеринге бүгү тагар дузаламчызын көргүзүп турар. Кореяның Төп телеграф агентилелиниң (КТТА-ның) медээлеп турарын өзугаар алырга, Синыйчжу деп корей кызыгаар станциязынче акы-дунма чурттарның чорутканы үлетпүр дерилгелерлиг, тудуг материалдарлыг, калбак хереглел бараннарлыг он-он вагоннар хүннүңне кээп турар. КТТА-ның медээзин өзугаар алырга, сөөлгү ийи айларда КҮДР-же Совет Эвилелиниден янзыбүрү тудуг механизмнерлиг, металл ажылдап кылыр станоктарлыг, электри дерилгелерлиг 560 вагоннар келген.

КҮР-дан сөөлгү ийи айларда тудуг материалдарлыг 65 вагоннар, 75 вагон хөвең-саазын пөстер болгаш хөвен, амыдыралга хереглээр үүлдерлиг 22 вагоннар келген.

Ол-ла үеде чехословак улус демир орук дериглерин, тудуг краннарын, автомобильдерге немелде кезектерни, венгр улус—станоктарны болгаш хемчээл херекселдерин, болгар улус—шилди, пөс аргыыр удазыннарны, хөвең-саазын кылыглыг пөстерни чорудуп берген. Румын Улус Республикадан орук машиналары, пассажир вагоннары, ыяш үлетпүрүнге дериглер келген. ГДР-ниң чурттакчылары медицина дериглерин, ооң иштинде рентген аппараттарын чоруткан.

Даштыкы өөнүктерниң чорудуп бергени эң чаа дериг-хереселдер болгаш тудуг материалдары катап тургузуушкун ажылдарының темпизин дыка бедидеринге корей улуска канчаар дузалап турарының дугайында чугаалап турар үүлдерни КУДР-ның парлалгазы парлап үндүрүп турар.

(СЭТА).

Женева чөвүлел хуралын долгандыр

ЖЕНЕВА. (**СЭТА-ның тускай корр.**). Сөөлгү хүннериниң иштинде индий-кыдат айтырыгны көөрүнде киржип турар төлээлериниң баштыңнарының удаа-дараа ужуражылгалары болуп турар. Ол ужуражылгаларның үезинде Женева чөвүлел хуралының айтырыгларының талазы-биле санал онаддар солчуушкуннары чоруп турар.

В. М. Молотовтуң П. Мендес-Франс-биле июль 15-те болган үргүлчүлээшкиниг беседазын ында чугула ужур-дузалыг деп көрүп турар. Ол беседаның чоруп турар үеинде Индий-Кыдатка тайбыңны катап тургузарынга хамаарышкан чамдык чугула айтырыгларны чугаалажып турганы ында билдинип турар. Дамчыдып турары-биле алырга, беседа найыралдыг байдалга эрткен болгаш Женева чөвүлел хуралының ажылында чугаажок чугула ужур-дузалыг болур деп турар.

Ындыг болзажок, француз парлалганың чамдык органнары, чижээ, «Фран-Суар» солун ол беседаның угшиин өскерти тайылбырлаарын дыка ораалдажып харын-даа беседаның чоруп турар үезинде чоокшулажыр-даа аргажок улуг чөрүлдээлер болган дээр янзылыг херекти шак ынчаар чуруп көргүзүп турар. Ол факт кичээнгейни бодунче угландырып турар. Ол дээрге, тускай бодалдыг чагырыкчы бөлүктериниң айтыышкыны-биле хөй-ниитиниң санал-бодалынга шаштырыглыг бүзүрел чок хөөннерни ажылдап алыр сорулганы сүрүп турар деп үве билдингир.

(СЭТА).

Кореяга тайбыңчыдылга дугайында дугуржулганы АҚШ үреп турар

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң Кэсонда корреспондентизиниң дамчыдып турары болза, америк тала корей-кыдат таланың хыналдазында турар районнарже шпионнарны болгаш үрегдекчилерни үргүлчү чорудуп, ооң-биле тайбыңчыдылга дугайында дугуржулганы үреп турар дээш, тайбыңчыдылга талазы-биле шериг комиссиязының июль 14-те болган хуралынга генерал-лейтенант Ли Сан Чо америк талага удурланыышкынны медеглээн.

Июль 1-ден 6-га чедир чүгле алды хонуктуң дургузунда корей-кыдат таланың хыналдазында турар чепсек дүжүрүнген зонага, а база ол ышкаш корей-кыдат таланың контролюнда турар районнарга үрегдекчи, хоралакчы ажыл чорударыбиле америк таланың чорутканы шериг албанныгларның дөрт бөлүктери туттурган деп Ли Сан Чо дыңнаткан.

Тайбыңчыдылга дугайында дугуржулганы үреп турар чорукту америк тала доп-дораан соксадыры, буруулуг шериг албанныгларга дугуржулгада көрдүнген негелде өзугаар кеземче көргүзерин болгаш үстүнде ышкаш ындыг чөңгээлиг чоруктарны моон соңгаар катаптавас дугайында бадыткал бээрин генерал Ли Сан Чо негээн.

(СЭТА).

ГДР-ниң үерден когараан чонунга Совет Эвилелиниң дузаламчызы

БЕРЛИН. ССРЭ-ниң Германияда Дээди комиссарының ораалкчызы, херектерге түр бүзүретирген Б. П. Мирошниченко июль 19-та Герман Демократтыг Республиканың премьер-министри О. Гротевольга чораан болгаш республиканың мурнуу кезээнде үерниң чаягаар айыылындан Герман Демократтыг республиканың таварышкан когаралдарынга холбаштыр Совет чазактың мурнундан кажыдалды илереткен.

Б. П. Мирошниченко ССРЭ-ниң ГДР-де элчин чери үерден карачадап когараан районнарның чонунга дузаламчы фонтузунга 200 муң марканы киирип турарының дугайын премьер-министр О. Гротевольга дыңнаткан.

(СЭТА).

Вьетнамда аарыг болгаш балыглатырган туттурган шериглерни солуп турары

ШАНХАЙ. Вьетнамның информация агентилелиниң дыңнадып турары болза:

Тунг-Жиага шериг чөвүлел хуралынга чедип алдынган дугуржулганы амыдыралга боттандырбышаан, Вьетнамның улус армиязының болгаш Индий-Кыдатта француз эвилелдиң чепсектиг күштериниң дээди командылал черлериниң төлээлекчилери июль 15 болгаш 16 хүннеринде Вьет-Три хоорайга аарыг болгаш балыглатырган туттургаа шериглерни солушкан.

Вьетнамның улус армиязының дээди командылал черинің төлээлекчилери француз талага 99 балыглатырган болгаш аарыг туттурган шериглерни дамчыдып берген, оларның иштинде 18 французтар, 48 марокколар, алжирлер, тунистер болгаш сенегальдар; 13 шведтер, немецтер, австрийлер, испаннар болгаш чалча армияның 10 солдаттары бар.

Фрунцуз таланың туттурган шекүштериниң төлээлекчилери Вьетнам талага туттурган 100 шериглерни дамчыдып берген, оларның иштинден 74 кижи балыглатырган болгаш 26 кижи аарыг болган, оон ынай элээн каш хамааты кижилер болгаш партизаннар бар болган.

Француз таланың туттурган шериглери хосталган районнардан чуу чоруурунуң мурнунда оларны кижизиг өзу-биле көргени дээш Вьетнамның Демократтыг Республиказының чазалга өөрүп четиргенин илереткен.

(СЭТА).

Кыдаттың девискээринге гоминданчы самолёттарны дүжүр атканы

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дамчыдып турары болза:

Сөөлгү ийи неделяның дургузунда Кыдаттың Улустуң хосталга армиязын Кыдаттың мурнуу-чөөн далай эриктерин дургаар туруп турар чер кырының болгаш агаарның кезектери америк бүдүрүлгеден үнген 5 чанхайшичи самолёттарны ужур аткан болгаш кемдеткен.

Июль 6-да эртен эртте бир ужарчүүл кезээ ийи шүүргедекчи самолёттарны ужур аткан болгаш ийи самолёттарны кемдеткен. Ужур аттырган ийи самолёт Саньшань уездиниң чөөн эриктериниң чоогунда далайже барып дүшкеннер.

(СЭТА).

ЧАЗАЛГА

Июль 20-де үнген № 144 «Шын» солунуң бирги арнында «Сталинград ГЭС-тиң тудуушкунунда» деп үүлдүң бирги олуруунуң эгезин «Дөрт хире чыдар мурнунда...» деп чазап номчуур.

Харыысалгалыг редакторнуң ораалкчызы М. Н. ЛЮНДУП.

ССРЭ-НИҢ УЛУС АЖЫЛ-АГЫЫН ХӨГЖҮДЕРИНИҢ (1953 ЧЫЛДА ҮНДҮРГЕН) КҮРҮНЕ ЧӘӘШКИНИНИҢ БИЖИДИКЧИЛЕРИНГЕ

1954 чылдың июль 25-те Ижевск хоорайга ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң (1953 чылда үндүрген) күрүне чәәшкининиң бирги тиражы болур.

Бо чәәшкининиң облигацияларын бижиткен черинден албаннар төлээн түңүнүң дугайында ол организациязының шынзылгазы-биле төп ажаалга кассазындан ап болур.

Бижидикчилер, ойнаашкыннарга киржиңер!

Тыва автономнуг областың күш-ажылчы күрүне ажаалга кассаларының болгаш күрүне чәәшкининиң эргелели.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң ораалкчызының, партийжи амыдырал, культура болгаш амыдырал киллистериниң—3—88, харыысалгалыг секретарының 3—68, пропаганда болгаш кол ажыы-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киллистериниң, бухгалтериниң 4—98, иштики информация киллизиниң—3—65.

ТС—02030 Культура эргелелиниң типографиязы